

Vlaanderen
is werk

KERNCIJFERS VAN HET VLAAMSE DIENSTENCHEQUESTELSEL

Jaarrapport 2018 - 2019

DEPARTEMENT
WERK &
SOCIALE
ECONOMIE

vlaanderen.be/departement-wse

INHOUD

Managementsamenvatting	4
1 Inleiding	9
1.1 Korte schets van het dienstencheque-systeem	9
1.2 Doel van het rapport	9
1.3 Bronnen	9
1.3.1 DWSE-gegevens	9
1.3.2 Sodexo-gegevens	9
1.3.3 Data-aanvraag KSZ	10
1.4 Structuur van het rapport	11
2 Kerncijfers van het dienstenchequesysteem	12
2.1 Aantal uitgegeven en terugbetaalde cheques	12
2.2 Gebruikers	15
2.2.1 Aantal dienstenchequegebruikers en evolutie sinds de opstart van het systeem	15
2.2.2 Intensiteit van het dienstenchequegebruik	16
2.3 Erkende ondernemingen	18
2.4 Werknemers	20
3 Analyse van de dienstenchequegebruiker	22
3.1 Profiel van de dienstenchequegebruiker	22
3.2 De arbeidspositie van de dienstenchequegebruikers	24
3.3 De huishoudsamenstelling van de dienstencheque-gebruikers	27
3.4 Gebruik elektronische dienstencheques	28
3.5 Intensiteit van het gebruik van dienstencheques	29
3.6 Focus op de nieuwe gebruiker in 2018 en 2019	30
4 Analyse van de erkende dienstencheque-onderneming	32
4.1 Algemene evolutie	32
4.2 Evolutie per type onderneming	33
4.3 Nieuwe erkenningen per type onderneming	34
4.4 Redenen voor intrekking van erkenning	35
4.5 Aantal terugbetaalde dienstencheques per type onderneming	35
5 Analyse van de dienstenchequewerknemer	37
5.1 Profiel van de dienstenchequewerknemers	37
5.2 Gezinsituatie van de dienstenchequewerknemers	43
5.2.1 Huishoudsamenstelling	43
5.2.2 Werkintensiteit	45
5.3 De jobs van dienstenchequewerknemers	46
5.3.1 Dienstenchequejobs zijn deeltijdse jobs (meest recente cijfers zijn 2017)	46
6 Analyse van de mobiliteit van de dienstenchequewerknemer	49
6.1 Instroom: van waar komt de dienstenchequewerknemer?	49
6.1.1 Totale instroom en profiel	49
6.1.2 Socio-economische oorsprong van de aangeworven dienstencheque-werknemers	50
6.2 Uitstroom: Waar naartoe gaat de dienstenchequewerknemer ?	52
6.3 Duurzaamheid van de jobs	54
7 Kostprijs van het dienstenchequesysteem	56

7.1	De bruto kost van het stelsel voor de overheid	56
7.2	De evolutie van de inruilwaarde voor de dienstencheque-bedrijven	57
7.3	De bruto- en nettoprijs van een dienstencheque voor de gebruiker	58
8	Bijlagen	60
8.1	Bijlage 1: Profiel van alle werkenden, Vlaanderen 2013-2016	60
8.2	Bijlage 2: Onderwijsgegevens in het datawarehouse KSZ	61
9	Bibliografische referenties	63

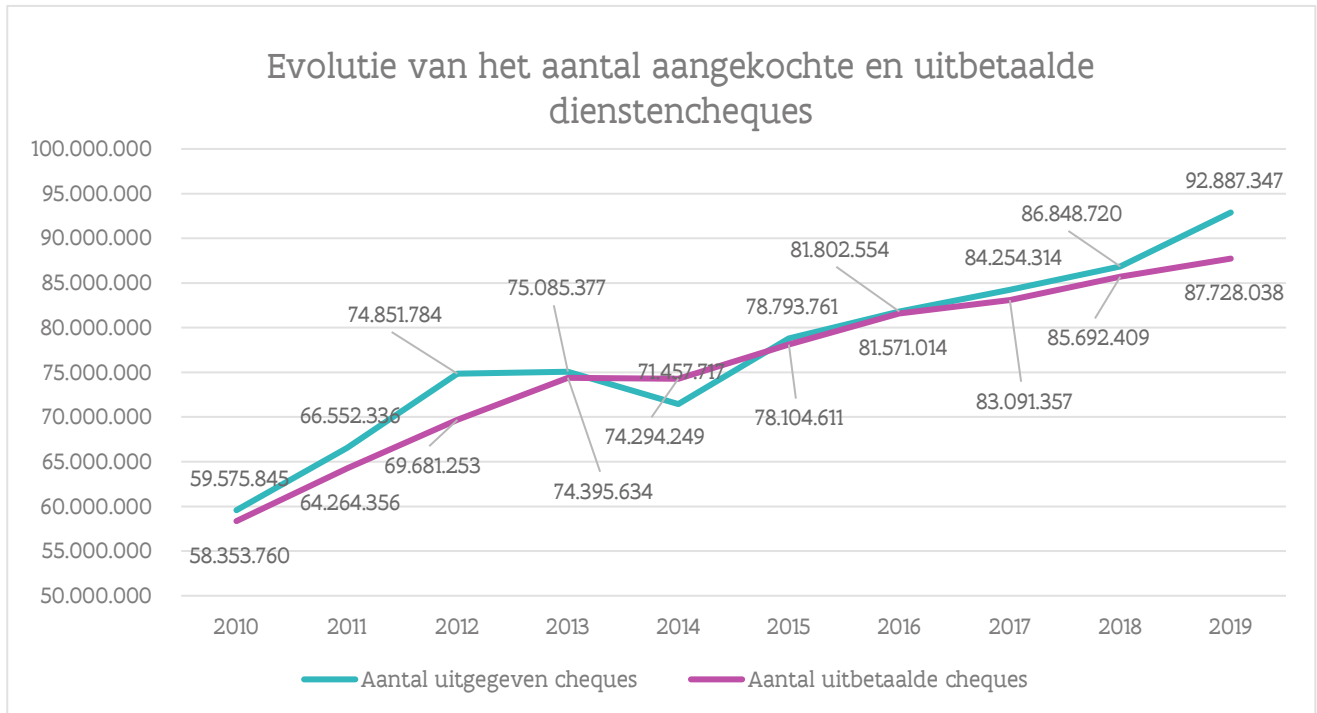
MANAGEMENTSAMENVATTING

Het gebruik van dienstencheques is wijd verspreid onder de Vlaamse bevolking: in 2019 hebben 776.461 Vlaamse gebruikers samen 92,8 miljoen dienstencheques gekocht en ze hebben deze gebruikt bij 1.282 erkende ondernemingen. Daarmee werden 102.666 dienstenchequewerknemers aan het werk gezet, gemiddeld gedurende 2,2 uur per week per gebruiker. Onderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid geeft aan dat het gaat over een zeer groot aantal netto gecreëerde jobs voor laag- en middengeschoolde vrouwen¹.

¹ HIVA in opdracht van Departement Financiën en Begroting en Departement Werk (2019), 'The impact of the service vouchers on low-skilled employment' - Author: S. Desiere . De netto jobimpact bedraagt 87% dwz. Van de ca 93.000 jobs zijn ca 80000 netto jobs.

De sector bleef de afgelopen drie jaar verder groeien, zij het met een lager groeiritme dan 10 jaar terug. Ook in de periode 2017-2019 blijft de aankoop van dienstencheques binnen het stelsel verder groeien aan ongeveer 3% op jaarbasis.

Het aantal gebruikers steeg tussen 2016 en 2019 met + 16%. Zo stroomden er in 2018 en 2019 respectievelijk 100.757 en 97.376 nieuwe gebruikers in. Na een sterke groei van het aantal werknemers tot 2016, stellen we in 2017 en 2018 een quasi stabilisatie vast met respectievelijk 102.666 dienstenchequewerknemers in 2018 en 102.195 in 2017, die gedomicilieerd zijn in Vlaanderen en minstens 1 uur hebben gewerkt met een dienstencheque-overeenkomst. Deze stabilisatie wijst op een toenemende krapte van het arbeidsaanbod. Ondanks de voortdurende groei van het verbruik van dienstencheques, daalt het aantal erkende dienstencheque-ondernemingen tussen 2016 en 2019 van 1.853 naar 1.282 en het aantal ondernemingen met maatschappelijk zetel in Vlaanderen van 916 naar 786 (-14%). De sector zit in een consolidatiebeweging, waarbij in Vlaanderen vooral kleinere spelers de sector verlaten (via vrijwillige stopzettingen) en grotere ondernemingen een groeiend marktaandeel veroveren.

Evolutie van het dienstenchequestelsel 2016-2018

Actor		2016	2017	2018	2019
Gebruikers	Aantal gebruikers die minstens 1 bestelling plaatsten	668.066	714.762	744.930	776.461
	Aantal aangekochte dienstencheques	81.802.554	84.254.314	86.848.720	92.887.347
	Aantal uitbetaalde dienstencheques	81.571.014	83.091.357	85.692.409	87.728.038
	Gemiddeld aantal aangekochte dienstencheques (uren) per gebruiker per week	2,4	2,3	2,2	2,2
Werknemers	Aantal werknemers in de loop van het jaar	98.625	102.195	102.666	Nog niet beschikbaar
Ondernemingen	Aantal erkende ondernemingen op het einde van het jaar (met maatschappelijke zetel in Vlaanderen)	1.853 (916)	1.759 (892)	1.422 (831)	1.282 (786)
Kost	Bruto-kost van het stelsel (WSE subsidie, fiscale aftrek, omkadering, Opleidingsfonds)	1.292 mln.	1.301 mln.	1.360 mln.	Nog niet beschikbaar

(bron: Sodexo en DWSE)

Bij **de gebruikers** van dienstencheques kunnen we grosso modo twee grote groepen onderscheiden. Enerzijds de grootste groep dertigers en veertigers (40% van de gebruikers), die samenvalt met de “drukke levensfase”, koppels mét vooral kinderlast, en waarvan méér dan 90% werkt. De werkzaamheidsgraad onder de gebruikers op actieve leeftijd (<65 jaar) is hoog, wat erop wijst dat dienstencheques de combinatie tussen gezin en arbeid ondersteunen. Anderzijds is er de groep 65-plussers, die 30% uitmaakt van de dienstenchequegebruikers. In 2019 waren er 291.010 60-plus gebruikers. De groep 80-plussers heeft de kaap van de 100.000 (102.455) overschreden. Oudere gebruikers zijn vooral alleenstaand (44%) of behoren tot een koppel zonder kinderen (45%). Dienstenchequegebruikers zijn voor 92% van Belgische origine.

De intensiteit van het verbruik van dienstencheques varieert sterk naar leeftijd. Het is het hoogst bij veertigers, dikwijls een drukke levensfase met opgroeiende kinderen en een baan en het laagst bij personen jonger dan 30 jaar. 65-plussers zitten daar tussenin.

65,95% van de gebruikers gebruikte in 2019 elektronische dienstencheques. In 2018 was dit nog maar 60%. Bij de jongere generatie is met méér dan 80% het digitaal gebruik bijna volledig ingeburgerd. Maar ook bij

de oudere leeftijdsgroepen groeit op korte tijd het digitale gebruik: bij de 65-79 jarigen is dit al 42% en zelfs bij de 80-plussers gebruikt al bijna één op drie elektronische dienstencheques.

De **dienstenchequewerknemers** zijn voor 98% vrouwen en dit gegeven veranderde niet over de afgelopen jaren. Er werken relatief weinig jongeren in de dienstencheques, maar veel dertigers en veertigers. Het werknemersbestand vergrijst snel met reeds 30% 50-plussers aan het werk in de sector. De vergrijzing in de dienstenchequesector is zelfs meer uitgesproken dan de vergrijzing in andere sectoren (+10%) of in de commerciële schoonmaaksector (+18%) in dezelfde periode.

Het dienstenchequestelsel geeft substantiële jobkansen aan werknemers met een migratieachtergrond. 71,7% van de dienstenchequewerknemers heeft in 2018 de Belgische nationaliteit, 59,4% is van Belgische origine. In 2018 vonden 46.929 personen met een migratieachtergrond een job in de dienstenchequesector. De grootste groepen komen uit de Europese Unie. Van alle personen met migratieachtergrond komt 35,7% uit Oost-Europa en 28,2% uit andere EU landen. De overige werknemers hebben een herkomst uit Maghreb landen of Turkije (10,3%), Afrika (8%) of zijn verder verspreid over diverse andere werelddelen (Latijns-Amerika, Azië, etc).

93% van de dienstenchequewerknemers werkt deeltijds. Omdat de overgrote meerderheid (73%) een (verdienende) partner heeft, zijn er weinig gezinnen waarbij een deeltijds dienstenchequeloon de enige of de voornaamste inkomensbron is (zie 'werkarme' gezinnen).

Het dienstenchequestelsel activeerde in 2017 16.011 personen oftewel 15% van het volledige werknemersbestand, die aan de slag gingen in de sector. Dit instroompercentage is licht dalend tegenover de vorige jaren, wat op een toenemende krapte in de sector wijst. Het aantal uitstromers is kleiner dan het aantal instromers wat aangeeft dat de sector nog groeit.

Eén op vijf (20,5%) **personen die aan de slag gingen in de sector** zijn uitkeringsgerechtigden en 25,1% inactieven, samen 45,6% van de instroom. De grootste groep van de uitkeringsgerechtigden zijn werkloosheidsuitkeringsgerechtigden (13,8%); gevolgd door 2,8% ziv-gerechtigden (incl. tegemoetkoming handicap) en 2,4% leefloners. Wat opvalt is dat onder de instromers een groot aantal werknemers zijn die vanuit de inactiviteit in het stelsel stromen. Deze grote groep "inactieven" is onbekend op basis van administratieve bestanden. Het gaat over personen die noch een arbeidsinkomen hebben, noch een sociale zekerheidsuitkering genieten alvorens in te stromen in het stelsel en bijgevolg zijn zij verder 'onzichtbaar' voor administratieve registraties. Wij weten momenteel zeer weinig over deze groep van 'inactieven', precies omdat zij in administratieve data van de sociale zekerheid niet voorkomen. We kunnen ervan uitgaan dat 'inactieven' een heterogene groep vormen, die uit diverse situaties kunnen komen zoals bv. huisvrouwen, zwartwerkers die hun zwart werk inruilen voor dienstenchequewerk (precies één van de doelstellingen van het stelsel), personen wiens uitkering geschrapt of afgelopen is en die intreden in het dienstenchequestelsel of personen waarbij de dienstencheques een eerste job zijn, zoals nieuwkomers en vluchtelingen. Zij komen via het stelsel voor het eerst in de databanken van de sociale zekerheid, omdat zij voorheen in het buitenland woonden (immigratie). Wij kennen momenteel de verblijfsduur van deze personen niet, noch de migratiehistoriek.

Opvallend is de toenemende groep die aan het werk was in een andere job alvorens het stelsel (opnieuw) te betreden. Hun aandeel is gestegen van 39% in 2016 naar 52,8% in 2017. Verder diepte-onderzoek naar

de gedragsinzichten van instappers kan aantonen welke loopbaan deze personen erop nahielden alvorens ze in het stelsel instapten.

In 2017 verlieten 12% (12.579) van de dienstenchequewerknemers de sector. De helft van de werknemers (50,3%) die de dienstenchequesector verlaten, gaat ergens anders aan het werk. Dit aandeel stijgt tussen 2014 en 2017 van 44% naar 50,3%. Wie niet elders aan het werk gaat, komt vaak (20%) terecht in een werkloosheidsuitkering of leefloon of in de arbeidsongeschiktheid. In 2017 was bijna 10% (8,7%) van de uitstroom te wijten aan arbeidsongeschiktheid. Dit aantal ligt relatief hoog en kan verklaard worden door a) een verouderend werknemersbestand; b) het opbouwen van sociale rechten eens men participeert in het dienstenchequestelsel (die zwartwerkers niet hebben), waardoor ziekte en invaliditeit zichtbaar worden en c) een dienstencheque-job is een “zwaar beroep”, waardoor er uitval is en het risico op ziekte/invaliditeit toeneemt. Door verder te investeren in de werkbaarheid van een dienstenchequejob kan dit aantal naar beneden gehaald worden. In 2017 ging ook 5% van de uitstromers met pensioen.

Bovenstaande cijfers geven al aan dat er een zekere **mobilititeit is binnen de sector**. Dit wordt bevestigd door de stelselanciënniteit oftewel het aantal jaren dat men in het dienstenchequestelsel verblijft. Binnen het jaar verdwijnen 18,2% van de dienstenchequewerknemers uit het stelsel, maar een ruime helft (55,5%) van de dienstenchequewerknemers blijven evenwel actief in het dienstenchequestelsel gedurende vijf of meerdere jaren. Dit toont dat een dienstencheque job voor velen een relatief stabiele job is.

Het aantal erkende **dienstencheque-ondernemingen**, die huishoudhulpen tewerkstellen, blijft verder afnemen in Vlaanderen in 2019, tot 1282, waarvan 786 met maatschappelijke zetel in Vlaanderen. De belangrijkste reden voor het afnemen van het aantal erkende ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen zijn de vrijwillige intrekkingen. Een groot aantal ondernemingen geeft hierbij aan dat de onderneming wordt overgenomen door een andere dienstencheque-onderneming. Voor de ondernemingen met maatschappelijke zetel buiten het Vlaams Gewest, is inactiviteit de belangrijkste reden van intrekking.

1 INLEIDING

1.1 KORTE SCHETS VAN HET DIENSTENCHEQUE-SYSTEEM

Het dienstenchequestelsel is een initiatief ter bevordering van buurtdiensten en -banen en stelt particulieren in staat om een erkende onderneming te betalen voor hulp van huishoudelijke aard, waarbij de dienstencheque als betaalmiddel wordt gebruikt. Sinds 1 januari 2016 zijn de drie gewesten bevoegd voor de opvolging en uitvoering van de dienstenchequemarkt. In Vlaanderen wordt de materie beheerd door het Departement Werk en Sociale Economie (hierna: DWSE).

Het stelsel van de dienstencheques had bij aanvang een drieledig doel voor ogen:

- Voldoen aan de vraag van particulieren naar hulp bij een hele reeks huishoudelijke taken, op een administratief eenvoudige manier en tegen een prijs die voor de gebruiker van de diensten concurrentieel is met de prijzen die hij normaal zou betalen in het zwarte of grijze circuit;
- De creatie van volwaardige jobs, waarbij in het bijzonder kwetsbare en laaggeschoolde werkzoekenden of inactieve personen activiteiten, die vroeger werden uitgevoerd in het grijze of zwarte circuit, kunnen uitvoeren in een werknemersstatuut met behoorlijke loon- en arbeidsvoorwaarden verbonden met een arbeidsovereenkomst bij een erkende onderneming;
- Het bestrijden van zwartwerk in de sector van huishoudelijke diensten.

1.2 DOEL VAN HET RAPPORT

In het licht van bovenstaand drieledig doel wil DWSE monitoren hoe het stelsel evolueert. Dit rapport heeft betrekking op de 3 actoren van het stelsel, namelijk de gebruiker, de erkende ondernemingen en de werknemers. Het rapport geeft op basis van beschikbare administratieve gegevens een overzicht van de omvang, het profiel en de evolutie van de drie actoren. Daarnaast worden kerncijfers van het stelsel gerapporteerd over de evolutie van het totale gebruik van dienstencheques en van de brutokost van het systeem.

1.3 BRONNEN

Om het systeem en alle betrokken actoren in kaart te brengen, werd voornamelijk gebruik gemaakt van onderstaande administratieve bronnen.

1.3.1 DWSE-gegevens

Het Departement WSE beschikt over een applicatie voor het interne dossierbeheer rond de erkenningen van dienstencheque-ondernemingen. Op basis van deze applicatie worden de belangrijkste gegevens van de erkende ondernemingen bijgehouden, de evolutie van het aantal erkenningen gemonitord en beslissingen van de erkenningscommissie verwerkt. Deze applicatie is de belangrijkste gegevensbron voor de evaluatie van de erkende ondernemingen in dit rapport.

1.3.2 Sodexo-gegevens

De uitgiftemaatschappij beschikt over alle gegevens in verband met de uitgifte en verwerking van de dienstencheques. Alle gegevens in dit onderzoek over het verbruik door een gebruiker of een dienstencheque-onderneming, alsook de gegevens die voorkomen op de dienstencheque zelf, zijn afkomstig van de uitgiftemaatschappij. Deze gegevens worden via een automatische gegevensflux uitgewisseld met DWSE.

1.3.3 Data-aanvraag KSZ

Door DWSE werd een gecoördineerde databevraging gedaan van het Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale bescherming (hierna DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (hierna: KSZ). De bevraging richt zich tot twee actoren in het stelsel: de gebruiker en de werknemer.

Onder **actieve dienstenchequegebruikers** wordt verstaan elke gebruiker die minstens 1 bestelling voor dienstencheques plaatste bij Sodexo in de loop van 2018 - 2019. Voor een verdere analyse van de dienstenchequegebruikers putten we eerst de Sodexo gegevens uit. Profielgegevens waarover het departement WSE rechtstreeks beschikt zijn geslacht, leeftijd en woonplaats. Maar voor kennis van de nationaliteit/herkomst, de arbeidsmarktpositie en de gezinssituatie van de gebruikers is verrijking nodig via de KSZ. Het DWH AM&SB kan geen dienstenchequegebruikers identificeren. Hiertoe werd door het departement WSE een bestand voor verrijking aangeleverd met alle gebruikers die in het systeem van de uitgiftemaatschappij als actief staan voor 2018 en 2019. We kunnen op basis van dit bestand ook het verbruik van dienstencheques (intensiteit, elektronische of papierencheques) nagaan volgens profielkenmerken en we krijgen ook zicht of het over nieuwe dan wel bestaande gebruikers gaat. Let wel dat voor de profielkenmerken die via de KSZ worden aangeleverd, de meest recente beschikbare data slechts van 2018 zijn, in sommige gevallen zelfs 2017. Het totaal aantal gebruikers waarvoor profielkenmerken via de KSZ worden aangeleverd, wijkt licht af van het aantal gekende gebruikers bij Sodexo, doordat de KSZ enkel de data heeft verrijkt voor de gebruikers die momenteel nog in het Vlaams Gewest wonen.

Onder **dienstenchequewerknemers** verstaan we elke persoon die minstens één keer betaald werd met dienstencheques (en dus verbonden is met een dienstencheques-overeenkomst) in de loop van een jaar en zijn woonplaats heeft in het Vlaamse gewest. We weten niet of de werknemer voor een Vlaamse gebruiker werkt, dus het is mogelijk dat (in een beperkt aantal gevallen) er ook dienstenchequewerknemers zijn, die wonen in Vlaanderen, die voor een gebruiker in Brussel of Wallonië werken. Het DWSE beschikt slechts over zeer beperkte gegevens van werknemers. Voorheen waren de erkende ondernemingen wettelijk verplicht gegevens te verstrekken over de tewerkstelling in het dienstenchequestelsel, via de jaarlijkse bevraging van de RVA. Sinds 2016 is dit niet meer het geval en houdt het departement een bevraging via het DWH AM&SB. Aangezien de cijfers gebaseerd zijn op werkelijke RSZ-aangiften, kunnen we ervan uitgaan dat ze een correcter beeld geven dan de vroegere RVA-enquête. Deze bevraging laat toe om zicht te krijgen op het profiel van de werknemers aan de hand van gegevens over leeftijd, geslacht, woonplaats, nationaliteit/herkomst, de gezinssituatie en de jobkenmerken van een dienstenchequebaan. We hebben geen betrouwbare administratieve gegevens ter beschikking over het scholingsniveau van de werknemers. Het DWH AM&SB beschikt slechts over een aantal partiële onderwijsvariabelen, wat tot gevolg heeft dat er (vooral voor oudere leeftijdsgroepen) veel missing waarden zijn op deze variabelen. Vermits een belangrijke doelstelling van het dienstenchequestelsel de jobcreatie is voor kwetsbare (laaggeschoolde) werknemers, is scholingsniveau beleidsmatig een belangrijke parameter. Binnen de ontwikkeling van het DWH AM&SB werkt het Steunpunt Werk momenteel een methodologie uit voor een verbeterde onderwijsvariabele, zodat in de toekomst voor scholing over meer accurate gegevens beschikken (zie bijlage 2).

1.4 STRUCTUUR VAN HET RAPPORT

Dit evaluatierapport bestaat uit 7 delen. Na de inleiding, wordt in het tweede deel een reeks van kernindicatoren gepresenteerd die de evolutie van het gebruik van dienstencheques en van de omvang van de drie actoren (de dienstenchequegebruikers, de erkende dienstencheque-ondernemingen en de dienstenchequewerknemers) in kaart brengen.

In het derde deel wordt dieper ingegaan op het profiel van de dienstenchequegebruiker. Hierbij wordt gekeken naar geslacht, leeftijd, provincie van de woonplaats, nationaliteit en herkomst. Daarnaast gaan we in op de arbeidsparticipatie van de gebruikers en op hun gezinssituatie. In het vierde deel belichten we de erkende dienstencheque-ondernemingen. De evolutie van het aantal erkenningen per type onderneming wordt in kaart gebracht, alsook de redenen waarom een erkenning werd ingetrokken in de afgelopen periode. In het vijfde deel wordt het profiel van de dienstenchequewerknemer belicht, met aandacht voor geslacht, leeftijd, provincie van de woonplaats, nationaliteit en herkomst. We gaan in op de gezinssituatie en de dienstenchequebaan. In het zesde deel wordt meer in detail gekeken naar de mobiliteit in de dienstenchequesector, namelijk het werknemersprofiel van de in- en uitstroom. In het zevende en laatste deel wordt de kostprijs van het stelsel opgevolgd. We bekijken de bruto-kostprijs van het systeem, met inbegrip van de uitgaven voor de fiscale belastingvermindering.

2 KERNCIJFERS VAN HET DIENSTENCHEQUESYSTEEM

Dit eerste deel geeft een overzicht van het belang van het systeem van de dienstencheques voor het Vlaamse Gewest. Onderstaande tabel geeft de kerncijfers weer over de omvang van het systeem van de dienstencheques en de belangrijkste actoren van het systeem. De gebruikers worden gedefinieerd als elke gebruiker die minstens 1 bestelling voor dienstencheques plaatste bij Sodexo en gedomicilieerd is in het Vlaamse Gewest. Voor de ondernemingen wordt gekeken naar alle ondernemingen die erkend zijn in het Vlaamse Gewest en naar de ondernemingen met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest. Voor de werknemers die tewerkgesteld worden in het dienstenchequestelsel, wordt gekeken naar elke persoon die minstens één keer betaald werd met dienstencheques (en dus met zijn werkgever verbonden is met een dienstencheque-overeenkomst) in de loop van een jaar en zijn woonplaats heeft in het Vlaamse Gewest.

Tabel 1: Overzicht kerncijfers dienstenchequestelsel 2018-2019

Actor		2018	2019
Gebruikers	Aantal gebruikers die minstens 1 bestelling plaatsten	744.930	776.461
	Aantal aangekochte dienstencheques	86.848.720	92.887.347
Ondernemingen	Aantal erkende ondernemingen actief in de loop van het jaar (met maatschappelijke zetel in Vlaanderen)	1329 (811)	1262 (784)
	Aantal erkende ondernemingen op het einde van het jaar (met maatschappelijke zetel in Vlaanderen)	1422 (831)	1282 (786)
	Aantal nieuwe erkenningen in het afgelopen jaar (met maatschappelijke zetel in Vlaanderen)	41 (34)	36 (34)
	Aantal terugbetaalde cheques ²	85.692.409	87.728.038
Werknemers	Aantal werknemers in de loop van het jaar	102.666	nb

bron: Sodexo en DWSE

In dit deel van de evaluatie worden de kerncijfers uit bovenstaande overzichtstabel kort toegelicht, met focus op de recentste periode 2018-2019, maar ook de evolutie van de voorgaande jaren wordt weergegeven. Deze cijfers zijn gebaseerd op de gegevens van de uitgiftemaatschappij en het Departement WSE. Verder in het evaluatieverslag zal vanaf deel 3 voor elk van de actoren dieper ingegaan worden op enkele typische profielkenmerken en tendensen. Deze laatste gegevens zijn gebaseerd op de verrijkte KSZ-gegevens, voor zover deze reeds beschikbaar zijn.

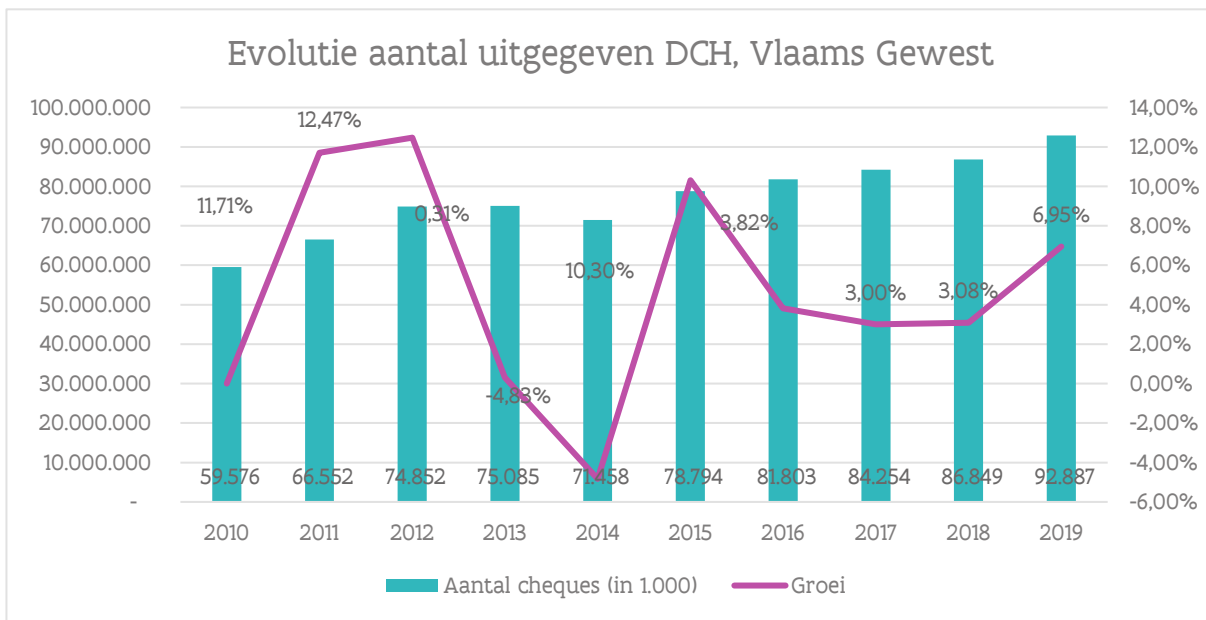
2.1 AANTAL UITGEGEVEN EN TERUGBETAALDE CHEQUES

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal door Vlaamse gebruikers aangekochte dienstencheques weer. Eind 2019 bevindt de dienstenchequemarkt zich op het hoogste punt ooit sinds het begin van het stelsel. Na de stagnatie en daling van de markt in de periode 2013-2014, ten gevolge van enkele prijsverhogingen die elkaar kort opvolgden, en het herstel van de markt in 2015, stellen we een quasi constante groei vast vanaf 2016. Ook in de periode 2017-2018 blijft de aankoop van dienstencheques verder groeien aan ongeveer 3% op jaarbasis.

² Aantal terugbetaalde cheques die door Vlaamse gebruikers werden aangekocht en in het jaar door de dienstencheque-ondernemingen ter terugbetaling werden ingediend bij de uitgiftemaatschappij.

Ook in 2019 stellen we een gelijkaardige groeitendens vast. Eind november 2019 bedraagt de cumulatieve groei ten opzichte van de eerste 11 maanden van 2018 2,94%. In december 2019 wordt hiervan afgeweken in positieve zin, met een abnormaal hoge piek in de aankoop, waardoor we voor 2019 in totaal een groei van 6,95% vaststellen. Dit is te wijten aan het verlagen van de fiscale aftrek voor cheques aangekocht vanaf 1 januari 2020. Hierdoor hebben heel wat gebruikers in de laatste maand van 2019 nog extra cheques aangekocht tot hun fiscaal maximum voor dat jaar.

Grafiek 1: Uitgegeven Vlaamse Dienstencheques

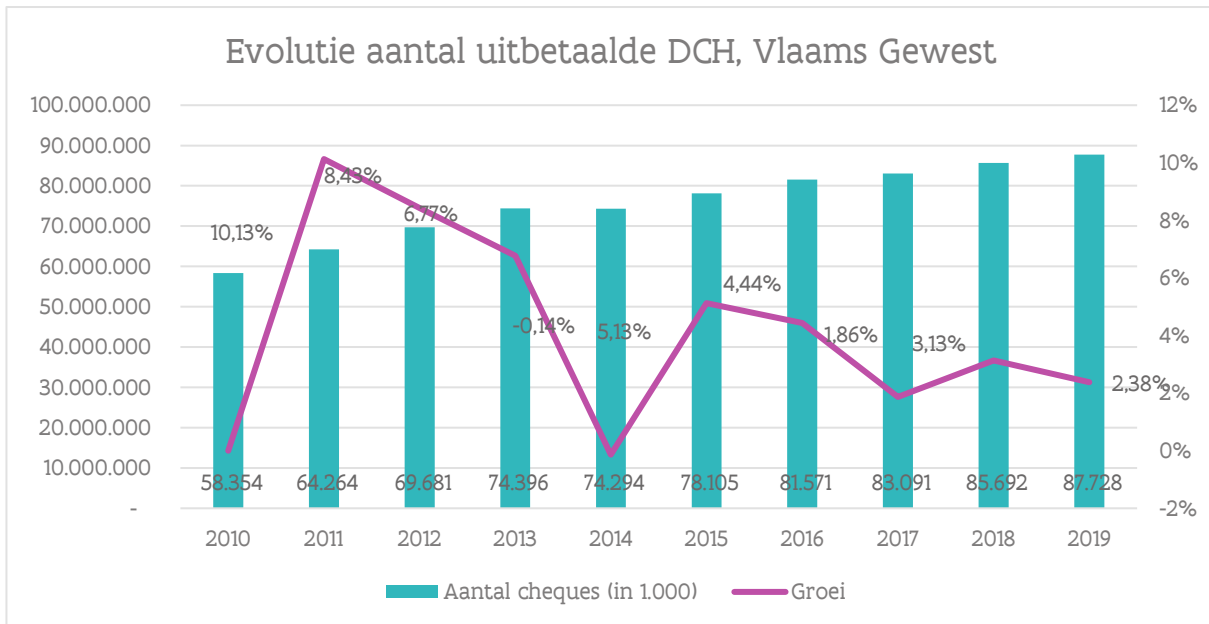
bron: Sodexo

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal aan de ondernemingen uitbetaalde dienstencheques weer.³ Na de daling in 2014, gevolgd door een sterke stijging in 2015, merken we ook in de periode 2017-2018 een verdere stijging op, in overeenstemming met de stijging in de aankoop van dienstencheques. Ook in 2019 stellen we een verdere stijging vast, al bedraagt de groei slechts 2,38% op jaarbasis.

In 2016 was de stijging van het totaal aantal uitbetaalde cheques iets hoger dan de stijging in de aangekochte dienstencheques, terwijl dit in 2017 net iets lager was en in 2018 ongeveer gelijk. In 2019 verschillen de cijfers iets meer, door de grote piek in de aankoop eind 2019. De verschillen tussen aangekochte en uitbetaalde cheques over de jaren heen, zijn onder andere te verklaren doordat cheques kunnen vervallen indien deze niet tijdig gebruikt worden.

³ Dit betreft enkel dienstencheques die door gebruikers met een domicilie in het Vlaams Gewest werden aangekocht.

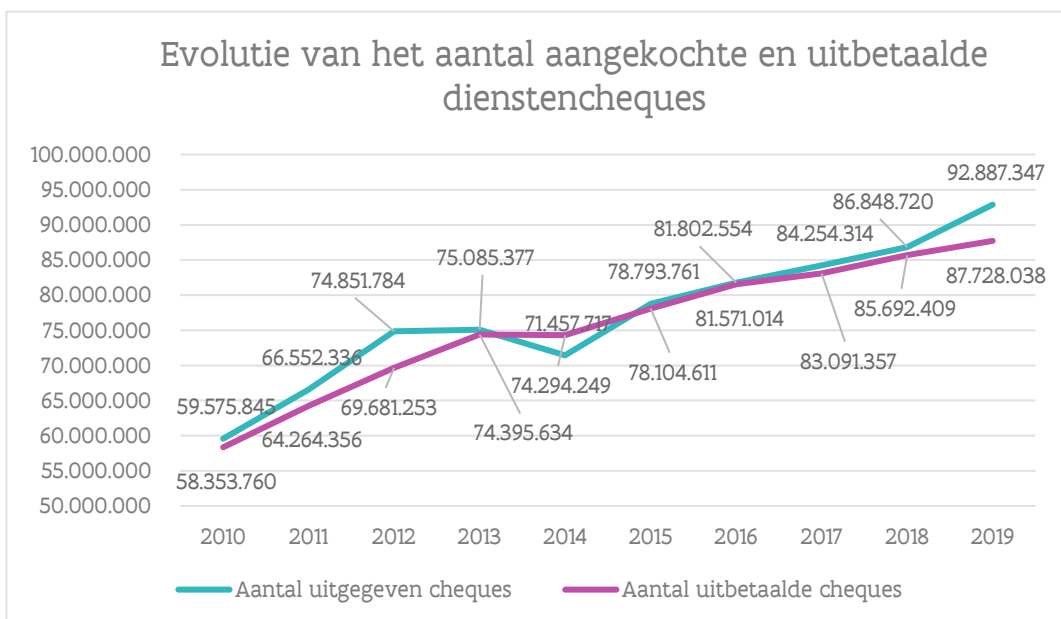
Grafiek 2: Uitbetaalde Vlaamse Dienstencheques

bron: Sodexo

In onderstaande grafiek wordt de evolutie van de uitgegeven en uitbetaalde dienstencheques vergeleken. Sinds 2010 lag het aantal aangekochte dienstencheques steeds hoger dan het aantal uitbetaalde dienstencheques. Enkel in 2014 was dit uitzonderlijk niet het geval omwille van de prijsstijging die vanaf 1 januari 2014 gold. Hierdoor kochten gebruikers op het einde van 2013 extra veel cheques aan, wat voor een daling van de aankoop in 2014 zorgde. Sinds 2015 werd de normale situatie terug hersteld. Zoals reeds vermeld, stellen we in 2019 opnieuw een grotere discrepantie vast door de piek in de aankoop naar aanleiding van het verlagen van de fiscale aftrek vanaf 1 januari 2020. De verschillen over de jaren heen vallen te verklaren doordat gebruikers cheques kunnen omruilen of laten terugbetalen. Maar ook omdat een aantal dienstencheques nooit gebruikt werd omdat de vervaldatum overschreden werd.

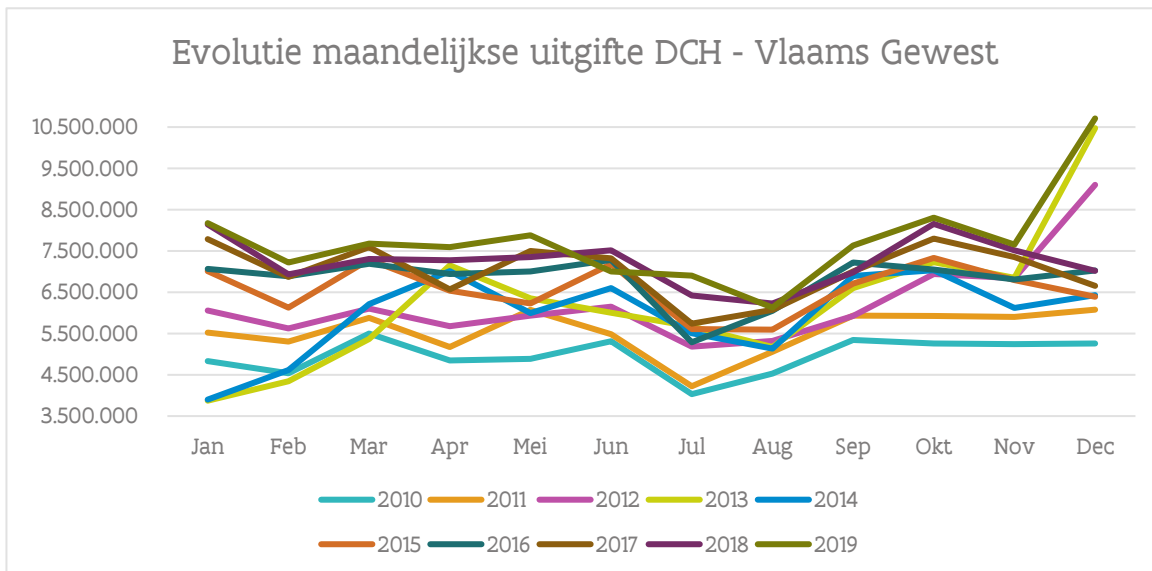
Grafiek 3: Vergelijking uitgegeven en uitbetaalde dienstencheques Vlaams Gewest

(bron: Sodexo)

In onderstaande grafiek wordt het aankoopgedrag van de gebruikers van dienstencheques op maandelijkse basis vergeleken met de voorgaande jaren. Algemeen ligt de aankoop inderdaad hoger in 2019. Maar net zoals voorgaande jaren worden de zomermaanden gekenmerkt door een daling in de aankoop van dienstencheques. Eind 2019 stellen we dan een duidelijke piek vast, voorafgaand aan de verlaging van de fiscale aftrek vanaf 1/1/2020. Deze is vergelijkbaar met de pieken in december 2012 en 2013, voorafgaand aan de prijsstijgingen van de aankoopprijs op 1/1/2013 en 1/1/2014.

Grafiek 4: Maandelijkse uitgifte dienstencheques Vlaams Gewest

bron: Sodexo

2.2 GEBRUIKERS

In deze sectie worden reeds enkele van de kerncijfers betreffende de dienstenchequegebruikers gedomicilieerd in het Vlaams Gewest besproken. In deel 3 wordt een verdere analyse van het profiel van de gebruiker gemaakt.

2.2.1 Aantal dienstenchequegebruikers en evolutie sinds de opstart van het systeem

Onderstaande tabel geeft de cijfers weer van het aantal actieve Vlaamse dienstenchequegebruikers sinds 2008, alsook de jaarlijkse groei van het totaal aantal gebruikers. Een gebruiker wordt als actief beschouwd als hij in het betrokken jaar minstens 1 maal dienstencheques besteld heeft en woonachtig is in Vlaanderen. Dit is een individueel gegeven. Binnen een gezin kunnen er meerdere dienstenchequegebruikers zijn, maar wij weten niet of zij al dan niet tot hetzelfde gezin (of tot een koppel) behoren.

Tabel 2: Evolutie actieve gebruikers van het stelsel dienstencheques

Periode	Actieve Vlaamse gebruikers	Groei Vlaamse gebruikers
2008	349.005	
2009	407.794	16,84%
2010	460.957	13,04%
2011	504.259	9,39%
2012	544.239	7,93%
2013	582.108	6,96%
2014	603.132	3,61%
2015	642.012	6,45%
2016	668.066	4,06%
2017	714.762	6,99%
2018	744.930	4,22%
2019	776.461	4,23%

bron: Sodexo

In de periode 2018-2019 steeg het aantal actieve individuele gebruikers van Vlaamse dienstencheques terug aanzienlijk. Deze groeitrend doet zich al sinds 2008 voor en neemt zelfs even terug toe in 2017, na een afname van de groei in 2016. In 2018 daalt de groei terug lichtjes tot 4,22%. In 2019 stagneert de groei op 4,23%. Na de start van het dienstenchequestelsel meer dan 10 jaar geleden, is de Vlaamse gebruikersmarkt dus nog niet volledig verzadigd, maar de enorme groei van de beginperiode begint toch geleidelijk aan af te nemen.

2.2.2 Intensiteit van het dienstenchequegebruik

In 2018 kende het stelsel 744.930 actieve Vlaamse gebruikers, die samen een totaal van ongeveer 86,8 mln. cheques aankochten. In 2019 kende het stelsel 776.461 actieve Vlaamse gebruikers, die samen een totaal van ongeveer 92,9 mln. cheques aankochten. Dit betekent een gemiddeld aantal van 117 aangekochte cheques per gebruiker voor 2018 en van 120 cheques voor 2019. Dit komt overeen met een equivalent van respectievelijk 2,2 en 2,3 diensturen per week.

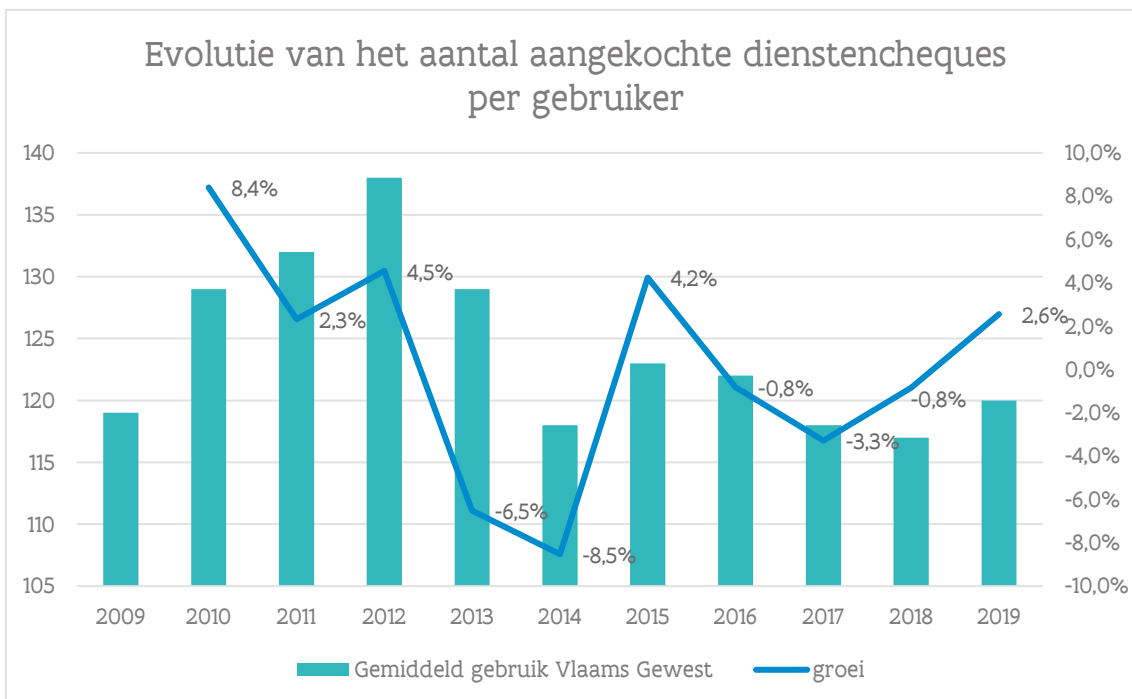
Sowieso stellen we een sterke afname vast ten opzichte van de periode 2010-2014. Na de aanzienlijke daling die door de opeenvolgende prijsstijgingen in 2013-2014 werd veroorzaakt, blijft het gemiddelde per gebruiker quasi stabiel op een lager niveau. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de gezinnen hun aankopen nu beter spreiden over meerdere gebruikers voor fiscale optimalisatie, wat strookt met het stijgende aantal gebruikers en totale verbruik van dienstencheques.

Tabel 3: Aantal aangekochte dienstencheques per gebruiker

	Vlaams Gewest	Aantal uur per week
2009	119	2,3
2010	129	2,5
2011	132	2,5
2012	138	2,7
2013	129	2,5
2014	118	2,3
2015	123	2,4
2016	122	2,4
2017	118	2,3
2018	117	2,2
2019	120	2,3

Bron: Sodexo

De evolutie van het aantal aangekochte dienstencheques per gebruiker wordt in onderstaande grafiek afgebeeld voor de periode 2009-2019. Hieruit blijkt dat de Vlaamse gebruiker sterk beïnvloed geweest is door de prijsstijgingen in 2013 en 2014, met een daling van 6,5% en 8,5% in het gemiddelde gebruik. Dit effect werd deels rechtgetrokken in 2015-2016, maar dit lijkt niet meer verdergezet te worden vanaf 2017. Het gemiddelde verbruik neemt zelfs opnieuw af, tot 117 aangekochte cheques op jaarbasis per gebruiker in 2018 en 120 cheques per gebruiker in 2019. De lichte stijging in 2019 valt waarschijnlijk volledig toe te wijzen aan de enorme piek in de aankoop, voorafgaand aan de verlaging van de fiscale aftrek. De groei van het dienstenchequestelsel lijkt dus voornamelijk toe te wijzen aan de nieuwe gebruikers, want het gemiddelde verbruik stagneert.

Grafiek 5: Aangekochte dienstencheques per gebruiker

bron: Sodexo en DWSE

2.3 ERKENDE ONDERNEMINGEN

De kerncijfers betreffende de erkende ondernemingen die in dit deel besproken worden, hebben betrekking op de ondernemingen met een erkenning in het Vlaamse Gewest. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de ondernemingen met erkenning in Vlaanderen waarvan de maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest ligt en de ondernemingen met erkenning in Vlaanderen waarvan de maatschappelijke zetel buiten het Vlaamse Gewest ligt. Als een onderneming een erkenning heeft in Vlaanderen, ongeacht de locatie van de maatschappelijke zetel, betekent dit dat deze actief kan zijn op de Vlaamse dienstenchequemarkt voor Vlaamse gebruikers. Echter, niet alle ondernemingen met een Vlaamse erkenning zijn ook effectief actief op de Vlaamse markt. Dit kan verklaard worden door de regionalisering. Alle ondernemingen die voorheen federaal erkend waren, kregen immers vanaf 1 januari 2016 een aparte erkenning in alle 3 de Gewesten. Veel van deze ondernemingen met een maatschappelijke zetel in een ander Gewest, zijn echter niet actief in Vlaanderen en zolang hun erkenning niet wordt ingetrokken wegens inactiviteit, blijven deze ondernemingen dus voorkomen in de cijfers. Daarom wordt indien mogelijk ook een onderscheid gemaakt tussen ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen en erbuiten. Let wel dat doorheen het jaar de maatschappelijke zetel van een onderneming kan verhuizen. Hiervan wordt geen historiek bijgehouden, waardoor een onderneming hier wordt toegewezen aan een gewest op basis van het meest recente adres.

In deel 4 wordt een bredere analyse gemaakt van de cijfers van de erkende ondernemingen, waarbij gekeken wordt naar de evolutie van het aantal ondernemingen per type onderneming en de redenen voor de intrekking van de erkenning.

In 2018 werden in totaal 85.692.409 cheques uitbetaald aan de ondernemingen met een erkenning in het Vlaamse Gewest. Dit was een stijging van 3,13% ten opzichte van 2017. Deze cheques werden uitbetaald aan 1.329 actieve ondernemingen, waarvan 811 met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest. Aangezien het Departement WSE sinds begin 2018 gestart is met het intrekken van de erkenningen wegens inactiviteit, is er niet langer een enorm verschil tussen het aantal erkende ondernemingen op het eind van 2018 zoals in tabel 1 aangegeven (1422) en het aantal actieve ondernemingen in de loop van het jaar 2018. De erkende ondernemingen uit het Waalse en Brusselse Gewest, die sinds de regionalisering ook een erkenning hadden in het Vlaamse Gewest maar geen Vlaamse klanten, werden op deze manier grotendeels uitgezuiverd in de loop van 2018.

In 2019 werden in totaal 87.728.038 dienstencheques uitbetaald aan de ondernemingen met een erkenning in het Vlaamse Gewest. Dit is een stijging van 2,38% ten opzichte van 2018. Deze cheques werden uitbetaald aan 1262 actieve ondernemingen, waarvan 784 met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest. In 2019 werden nog meer erkenningen ingetrokken wegens inactiviteit. Hierdoor is het verschil tussen het aantal erkende ondernemingen op het eind van 2018, zoals in tabel 1 weergegeven (1282), en het aantal actieve ondernemingen in de loop van het jaar (1262) aanzienlijk verkleind. De erkende ondernemingen die sinds de regionalisering een erkenning hadden in het Vlaamse Gewest, maar geen Vlaamse klanten, werden dus quasi volledig uitgezuiverd in de loop van 2019.

In onderstaande tabel wordt het detail van de evolutie in aantal ondernemingen weergegeven. Dit illustreert opnieuw de dynamiek die al enkele jaren aanwezig is in de sector, waarbij een aantal nieuwe ondernemingen een erkenning verkrijgen, maar een groter aantal ondernemingen uit het systeem stapt, zowel vrijwillig, door stopzetting, fusie of overname van de activiteiten, als ten gevolge van een intrekking van hun erkenning, ambtshalve of via de erkenningscommissie. In 2018 stijgt het aantal intrekkingen aanzienlijk, vooral bij de ondernemingen met maatschappelijke zetel buiten het Vlaamse Gewest, omwille van het groot aantal ambtshalve intrekkingen wegens inactiviteit (zie ook verder deel 5). Deze grote

toename in het aantal intrekkingen vlakt af in 2019, doordat al een groot deel van de inactieve erkenningen werden ingetrokken voorheen. Maar toch stellen we nog een grote algemene dalende trend vast in het aantal erkende ondernemingen (-9,85%), die iets beperkter is voor de ondernemingen met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest (-5,42%).

Tabel 4: Evolutie aantal Erkende Ondernemingen 2018

Overzicht evolutie Erkende Ondernemingen 2018			
	MZ in Vlaams Gewest	MZ buiten Vlaams Gewest	Totaal
Aantal ondernemingen begin van het jaar	892	867	1759
Intrekkingen	95	283	378
Nieuwe erkenningen	34	7	41
Aantal ondernemingen eind van het jaar	831	591	1422

bron: DWSE

Tabel 5: Evolutie aantal Erkende Ondernemingen 2019

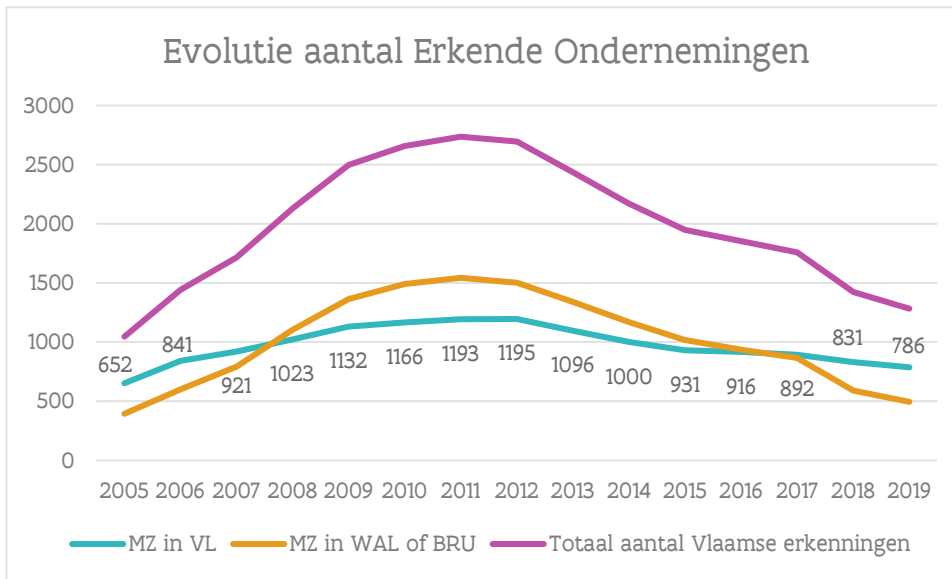
Overzicht evolutie Erkende Ondernemingen 2019			
	MZ in Vlaams Gewest	MZ buiten Vlaams Gewest	Totaal
Aantal ondernemingen begin van het jaar	831	591	1422
Intrekkingen	81	96	177
Nieuwe erkenningen	34	2	36
Aantal ondernemingen eind van het jaar	786	496	1282 ⁴

bron: DWSE

De daling van het aantal erkende ondernemingen is reeds enkele jaren ingezet. In onderstaande grafiek wordt de evolutie van het aantal erkende ondernemingen voor het Vlaams Gewest weergegeven, alsook op nationaal niveau, sinds 2005. Voor ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen, maar ook nationaal, daalt het aantal sinds 2012. Dit is een teken dat de dienstenchequemarkt zich aan het consolideren is en niet-winstgevende, niet-efficiënte spelers uit de markt worden verdreven. Deze daling staat in contrast met de groei van het aantal gebruikers en aantal aangekochte dienstencheques. De spelers die dus in de markt blijven, groeien wel en hun positie wordt sterker. Op die manier zullen kleinere en/of niet-efficiënte spelers ook in de toekomst hoogstwaarschijnlijk verder uit de markt verdwijnen.

⁴ Als de som gemaakt wordt van alle nieuwe erkenningen (punt 3) en intrekkingen (punt 4) in 2019, wordt een lichte afwijking vastgesteld in de verdeling tussen de gewesten. Dit valt voornamelijk te verklaren door het verhuizen van de maatschappelijke zetels tussen de verschillende gewesten. Daarnaast werd ook een fout vastgesteld in de applicatie van het Departement WSE, waardoor de erkenning van 1 onderneming onterecht werd ingetrokken in 2018. Dit werd rechtgezet in de loop van 2019.

Grafiek 6: Evolutie aantal Erkende ondernemingen (2005 – 2019)

Bron: WSE

2.4 WERKNEMERS

Hierna worden enkele kerncijfers over de werknemers in het dienstenchequestelsel besproken. De gegevens zijn afkomstig van het Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale bescherming van de KSZ en hebben het voordeel dat ze verrijkt kunnen worden met diverse profielgegevens waarover Sodexo (en dus ook WSE) niet beschikken.

De populatie omvat dienstenchequewerknemers die gedomicilieerd zijn in Vlaanderen, en die minstens over het jaar één prestatie hebben verricht in dit stelsel. Werknemers die wonen in Vlaanderen, die eventueel ook actief zijn bij een Brusselse of Waalse gebruiker, kunnen we niet uitzuiveren. De KSZ weet immers niet waar de gebruiker, waarvoor de dienstenchequewerknemer werkt, effectief woont.

Een diepgaandere analyse van het profiel van dienstenchequewerknemers gebeurt in deel 5, met aandacht voor de leeftijd, het geslacht, nationaliteit resp. herkomst en de gezinssituatie van de werknemer. Tenslotte worden ook een aantal jobkenmerken belicht.

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer tussen 2013 en 2018 van het aantal Vlaamse werknemers in het dienstenchequestelsel.⁵

⁵ De aantallen bij dienstenchequewerknemers liggen wat hoger dan in het voorgaande Jaarrapport. De redenen hiervoor is dat de cijfers in het voorgaande rapport uitsluitend gebaseerd waren op het vierde kwartaal van het jaar, terwijl in dit rapport de cijfers betrekking hebben op de aantallen werknemers die minstens 1 uur gewerkt hebben in de loop van het ganse jaar. Dit geeft hogere aantallen dan wanneer we naar een gemiddeld aantal werknemers kijken in een bepaald kwartaal, omdat er een significante mobiliteit bestaat onder de dienstenchequewerknemers. Die werknemers die slechts voor beperkte periode actief zijn in het stelsel zullen niet in elk kwartaal worden geteld.

Tabel 6: Dienstenchequewerknemers* met woonplaats Vlaams Gewest

Aantal dienstenchequewerknemers (woonplaats Vlaams Gewest)		Jaarlijkse Groei
2013	91.228	
2014	92.571	+1,5%
2015	95.047	+2,7%
2016	98.625	+3,8%
2017	102.195	+3,6%
2018	102.666	+0,5%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

*dienstenchequewerknemers, gedomicilieerd in Vlaanderen, die minstens over het jaar één prestatie/één uur hebben verricht in dit stelsel.

Het aantal personen dat een job vindt in het dienstenchequestelsel blijft groeien. De groeicijfers zijn wel wat zwakker dan in de beginjaren, toen het stelsel nog in volle uitbouw was, maar we blijven een gestage stijging van de tewerkstelling zien, wat conform is met de verdere toename van het aantal aangekochte dienstencheques en het aantal gebruikers. In 2016 en 2017 is er sprake van een jaarlijkse groei van het aantal werkenden met 3% à 4%, nadat de groei in 2014 en 2015 wat lager uitviel met resp. 1,5 en 2,7 procent. Tussen 2017 en 2018 stabiliseert het aantal werknemers. Recent onderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid geeft aan dat de tewerkstellingscreatie in het dienstenchequestelsel zeer groot is. De omvang van de netto gecreëerde jobs voor laag- en middengediplomeerde vrouwen is zeer groot. 87% van alle jobs zijn netto wat betekent dat deze vrouwen zonder het stelsel aanzienlijk lagere tewerkstellingskansen zouden kennen op onze arbeidsmarkt (HIVA, 2019).

We ontvangen vanuit het werkveld signalen dat de zoektocht naar nieuwe werknemers (in bepaalde regio's) reeds enige tijd moeilijker begint te verlopen. Ook de dienstenchequesector blijkt dus in toenemende mate door arbeidskrapte te worden getroffen.

3 ANALYSE VAN DE DIENSTENCHEQUEGEBRUIKER

Onderstaande cijfers geven een beschrijving van de dienstenchequegebruikers met domicilie in Vlaanderen. Onder actieve dienstenchequegebruikers wordt verstaan elke gebruiker die minstens 1 bestelling voor dienstencheques plaatste bij Sodexo in de loop van 2019. Voor de profielanalyse hanteren we twee bronnen. De basiskenmerken geslacht, leeftijd en woonplaats zijn gebaseerd op de voltallige Sodexo gegevens. Het departement WSE beschikt evenwel niet over andere profielgegevens van de gebruikers, zoals nationaliteit of herkomst, gezinssituatie of tewerkstellingssituatie van de gebruiker. Hiervoor werd een gebruikersbestand aangeleverd door het departement aan de KSZ met vraag tot verdere verrijking. De aantallen gebruikers in de twee bronnen wijken wat af van elkaar. De KSZ gebruikersaantallen liggen lager dan de voltallige Sodexo gegevens omdat a) er een aantal gebruikers werden verwijderd, die niet over een rijksregisternummer beschikken (bv. diplomaten, ..) en b) gebruikers werden weggelaten die in de loop van het jaar gedomicilieerd waren in Vlaanderen maar die op 31 december van het jaar verhuisd zijn naar een ander gewest.

We vergelijken het profiel van de dienstenchequegebruiker met de Vlaamse volwassen bevolking boven de 18 jaar, zodat we kunnen zien welke groepen onder- of oververtegenwoordigd zijn in de populatie van dienstenchequegebruikers.⁶

3.1 PROFIEL VAN DE DIENSTENCHEQUEGEBRUIKER

Onderstaande tabel geeft een beschrijving weer van de dienstenchequegebruikers met domicilie in Vlaanderen. In totaal tellen we in 2019 776.461 gebruikers van dienstencheques. De term 'gebruiker' is relatief: het gaat om de persoon die de dienstencheques bestelt. Wanneer het huishouden uit meer dan één persoon bestaat, zijn er in feite meerdere gebruikers van de diensten die via dienstencheques worden aangeboden. Het profiel blijft stabiel overheen de jaren.

Zo blijken de meerderheid van de gebruikers in 2018 en 2019 **vrouwen** (resp. 58,7% en 58,8%) en zijn ze oververtegenwoordigd bij de dienstenchequegebruikers.

Tabel 7: Geslacht, leeftijd en woonplaats van de dienstencheque-aanvrager in 2018-2019

Totaal		2018		2019		Aandeel Vlaamse bevolking (2016)
		Aantal DC gebruikers	Aandeel DC gebruikers	Aantal DC gebruikers	Aandeel DC gebruikers	
Actieve gebruikers		744.930	100%	776.461	100%	100%
Geslacht	Man	307.726	41,3%	319.514	41,2%	49,0%
	Vrouw	437.204	58,7%	456.947	58,8%	51,0%
Leeftijd	Minder dan 30	30.438	4,1%	32.735	4,2%	17,7%
	30-39	132.218	17,8%	138.188	17,8%	15,7%
	40-49	156.487	21,0%	160.015	20,6%	16,6%
	50-59	148.040	19,9%	154.513	19,9%	18,0%
	60-69	94.961	12,8%	100.727	13,0%	14,6%
	70-79	84.635	11,4%	87.828	11,3%	10,1%
	80 of meer	98.151	13,2%	102.455	13,2%	7,4%

⁶ Via de KSZ-tool, gegevens van 2016

Totaal		Aantal DC gebruikers	Aandeel DC gebruikers	Aantal DC gebruikers	Aandeel DC gebruikers	Aandeel Vlaamse bevolking (2016)
Woonplaats	Antwerpen	203.573	27,3%	213.291	27,5%	27,9%
	Limburg	90.944	12,2%	95.430	12,3%	13,5%
	Oost-Vlaanderen	161.629	21,7%	168.650	21,7%	23,0%
	Vlaams-Brabant	139.531	18,7%	144.298	18,6%	17,1%
	West-Vlaanderen	149.001	20,0%	154.548	19,9%	18,6%

Bron: Sodexo (Bewerking DWSE)

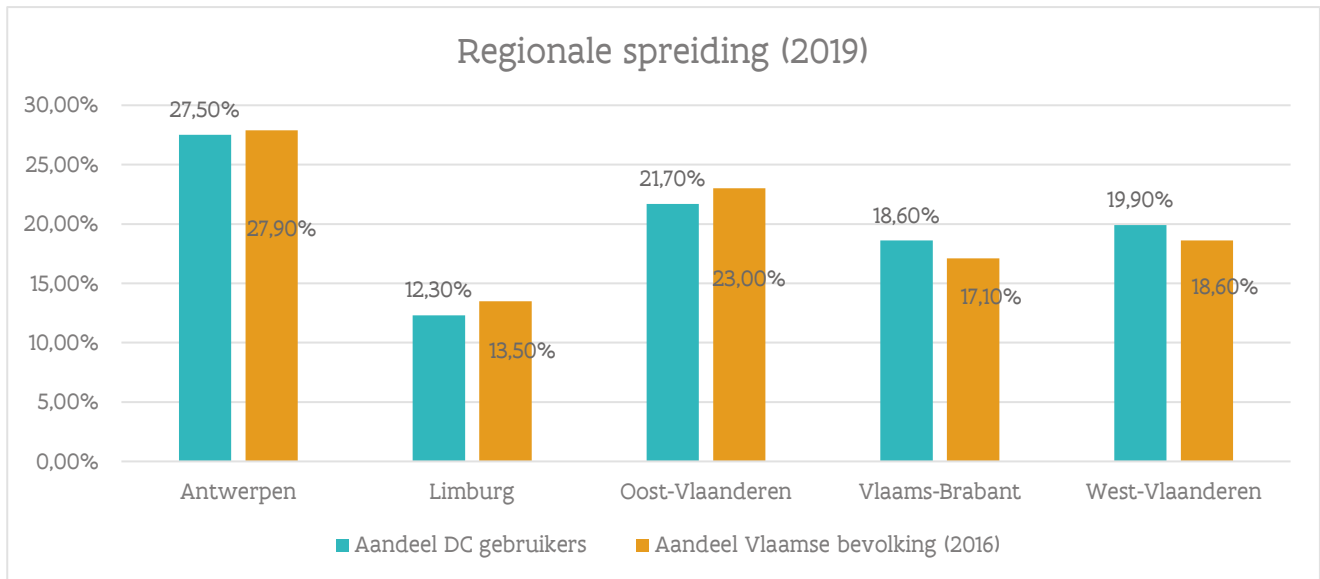
Wat de **leeftijd** betreft, zien we dat het gebruik van dienstencheques wijd verspreid is over midden- en oudere leeftijdsklassen in de bevolking. Zeer weinig mensen onder de 30 jaar (voor 2018 en 2019 resp. 4,1% en 4,2%) maken gebruik van de dienstencheques in Vlaanderen en hun aandeel ligt ook aanzienlijk lager dan hun aandeel in de Vlaamse volwassen bevolking (17,7%).

Met 38% van de gebruikers van dienstencheques tussen 30 en 49 jaar (resp. 38,8% en 38,4% in 2018 en 2019) zien we een concentratie van het gebruik van dienstencheques bij de leeftijdsgroep die samenvalt met de 'drukke levensfase'. Die groep is bovendien oververtegenwoordigd in vergelijking met hun aandeel in de Vlaamse volwassen bevolking (32,3%). Een waarschijnlijke verklaring hiervoor is dat het groot gebruik van dienstencheques in de actieve leeftijdsgroepen bevestigt dat dienstencheques de combinatie tussen gezin en werk, één van de drie doelstellingen van het stelsel, ondersteunen.

Niettegenstaande dat de doorsnee dienstenchequegebruiker iemand is op actieve leeftijd, merken we dat ruim één op drie (resp. 37,4% en 37,5% in 2018 en 2019) van de gebruikers ouder dan 60 jaar is. 13,2% is in 2018 en 2019 zelfs ouder dan 80 jaar, wat bijna dubbel zoveel is dan in de totale volwassen bevolking. Dienstencheques zijn ook van groot belang voor het verbeteren van de levenskwaliteit bij oudere gebruikers en stellen hen, samen met andere voorzieningen, waarschijnlijk in staat om langer thuis te blijven wonen.

Onderstaande grafiek, alsook tabel 8, geeft **de regionale spreiding** weer van de dienstencheque-aanvragers op basis van hun woonplaats in Vlaanderen in 2019. Overeenkomstig met de woonplaats van de Vlaamse dienstenchequewerknemers, zien we dat de meeste gebruikers in Antwerpen wonen (213.291), gevolgd door Oost-Vlaanderen (168.650) en West-Vlaanderen (154.548). Een kleiner aandeel gebruikers wonen in Vlaams-Brabant en Limburg met respectievelijk 144.298 en 95.430 gebruikers. Deze aandelen liggen grotendeels in de zelfde lijn van de regionale spreiding van de gehele Vlaamse volwassen bevolking. In West-Vlaanderen (in 2019 19,9% gebruikers t.o.v. van 18,6%) en Vlaams Brabant (in 2019 18,6% gebruikers t.o.v. van 17,1%) zijn dienstenchequegebruikers wat oververtegenwoordigd vergeleken met de volwassen Vlaamse bevolking.

Grafiek 7: Regionale spreiding van de gebruikers (2019) ten opzichte van de Vlaamse 18+ bevolking (2016)

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

Tenslotte kijken we naar **de herkomst** van de dienstenchequegebruikers. Slechts een klein aandeel van de gebruikers van dienstencheques (8%) heeft in 2018 een vreemde herkomst. Een vergelijking met alle Vlaamse volwassenen op basis van migratieachtergrond is moeilijk op basis van de KSZ tool. Voor één op vijf volwassenen (18+) is geen origine gekend.

Tabel 8: De herkomst van de dienstenchequegebruikers, 2018

	Dienstenchequegebruiker 2018	
België	652.373	87,58%
Overig EU	45.243	6,07%
Niet EU	12.193	1,64%
Onbekend	35.121	4,71%
Totaal	744.930	100,0%

Bron: KSZ (Bewerking Departement WSE)

3.2 DE ARBEIDSPPOSITIE VAN DE DIENSTENCHEQUEGEBRUIKERS

Eén van de doelstellingen van het dienstenchequestelsel is het ondersteunen van de combinatie tussen werk en gezin, zodat mensen op actieve leeftijd kunnen participeren aan de arbeidsmarkt. We stelden reeds vast dat dienstenchequegebruikers sterk vertegenwoordigd zijn onder de actieve leeftijdsgroepen. In onderstaande tabellen 9 en 10 kijken we naar de socio-economische positie van de dienstenchequegebruikers. Het gaat over gemiddelden berekend over vier kwartalen, dus op jaarbasis. Dit betekent niet dat de persoon het ganse jaar door dezelfde arbeidsmarktstatus heeft. Hij kan bv. van werkend naar werkloos gaan of vice versa. We maken het onderscheid tussen werkend (loontrekkend, zelfstandige arbeid) en niet-werkend.

64,2% van de dienstenchequegebruikers is aan het werk in 2018 (resp. 63,8% en 64,4% in 2016 en 2017). De werkzaamheidsgraad onder de globale groep van dienstenchequegebruikers wordt sterk neerwaarts gedrukt door de grote groep van 65+gebruikers, die met pensioen zijn. Tot de leeftijd van 49 jaar werkt

méer dan 90% van de gebruikers, bij de 50-64 jarige gebruikers daalt de werkzaamheid naar 79%. Bij 65+ gebruikers werkt nog om en bij de 6% (resp. 6,4% en 6,8% in 2016 en 2017). Deze cijfers suggereren dat de dienstencheques hoogstwaarschijnlijk mee de work-life balans ondersteunen en mensen waarschijnlijk in staat stellen om (langer) actief te blijven.

Tabel 9: De arbeidsparticipatie* van dienstenchequegebruikers, 2018

Dienstenchequegebruiker 2018		
	Aantal	%
18-24		
niet-werkend	754	25,34%
werkend	2.222	74,66%
25-49		
niet-werkend	17.380	5,73%
werkend	285.766	94,27%
50-64		
niet-werkend	38.703	20,13%
werkend	153.578	79,87%
65-79		
niet-werkend	108.118	89,10%
werkend	13.221	10,90%
>= 80		
niet-werkend	88.846	98,64%
werkend	1.221	1,36%
Allen		
niet-werkend	253.801	35,76%
werkend	456.008	64,24%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

*de arbeidsstatus wordt gemeten op basis van het gemiddelde over de vier kwartalen.

Voor de niet-werkende dienstenchequegebruikers hebben we voor 2018 data ter beschikking over hun specifiek statuut in de sociale zekerheid. Gezien de zeer hoge werkzaamheidsgraad van gebruikers op actieve leeftijd, is de grootste groep niet-werkenden onder de gebruikers geconcentreerd bij de 65-plussers. 78,07% van hen heeft een pensioen. In 2018 ging dit over ruim 165.000 gepensioneerde 65-plussers. 6,83% van de 65+ gebruikers werkt nog steeds.

Bij gebruikers jonger dan 65 jaar is de keerzijde van een hoge werkzaamheidsgraad een laag aantal niet-werkenden (afgerond 56.000). De grootste benoembare groep zijn arbeidsongeschikte gebruikers (13.189) en personen met een overlevingspensioen (8.760). Deze groepen zitten vooral geconcentreerd bij de 50-64 jarigen. Bij de 50-64 jarige gebruikers komt ook brugpensioen voor (2.933). Bij de min 24-jarigen vinden we ook personen met recht op kinderbijslag (398 of 13,37% van de <30ers), allicht studenten.

Tabel 10: De socio-economische positie van de dienstenchequegebruikers, 2018

Dienstenchequegebruikers 2018				
	Aantal	%	Aantal	%
18-24				
niet-werkend	754	25,34%		
Andere	169	5,69%		
Arbeidsongeschikt	128	4,30%		
Loopbaanonderbreking	17	0,56%		
Recht Kinderbijslag	398	13,37%		
Werkzoekend	42	1,41%		
werkend	2.222	74,66%		
25-49				
niet-werkend	17.380	5,73%		
Andere	8.366	2,76%		
Arbeidsongeschikt	4.828	1,59%		
Loopbaanonderbreking	1.781	0,59%		
Pensioen	110	0,04%		
Recht Kinderbijslag	42	0,01%		
Werkzoekend	2.255	0,74%		
werkend	285.766	94,27%		
50-64			< 65 jaar	
niet-werkend	38.703	20,13%	56.837	11,40%
Andere	15.379	8,00%	23.914	4,80%
Arbeidsongeschikt	8.233	4,28%	13.189	2,65%
Brugpensioen	2.933	1,53%	2.933	0,59%
Loopbaanonderbreking	704	0,37%	2.502	0,50%
Pensioen	8.651	4,50%	8.760	1,76%
Recht Kinderbijslag	333	0,17%	773	0,16%
Werkzoekend	2.471	1,28%	4.767	0,96%
werkend	153.578	79,87%	441.566	88,60%
65-79			65-plussers	
niet-werkend	108.118	89,10%	196.964	93,17%
Andere	19.803	16,32%	31.145	14,73%
Arbeidsongeschikt	243	0,20%	257	0,12%
Brugpensioen	331	0,27%	331	0,16%
Loopbaanonderbreking	102	0,08%	102	0,05%
Pensioen	87.564	72,16%	165.040	78,07%
Recht Kinderbijslag	63	0,05%	76	0,04%
Werkzoekend	14	0,01%	14	0,01%
werkend	13.221	10,90%	14.442	6,83%

	Aantal	%	Aantal	%
>= 80				
niet-werkend	88.846	98,64%		
Andere	11.343	12,59%		
Arbeidsongeschikt	15	0,02%		
Pensioen	77.476	86,02%		
Recht Kinderbijslag	13	0,01%		
werkend	1.221	1,36%		

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

3.3 DE HUISHOUDSAMENSTELLING VAN DE DIENSTENCHEQUE- GEBRUIKERS

Onderstaande tabel geeft de huishoudsamenstelling van de dienstenchequegebruikers voor 2016. In het Datawarehouse zijn gegevens beschikbaar over de gezinssamenstelling en de positie die een persoon in het gezin inneemt. Deze gegevens worden bewerkt volgens de LIPRO typologie, een internationaal gehanteerde standaard voor huishoudens.

In 2016 maakt 43,7% van de dienstenchequegebruikers deel uit van een koppel met kinderen. Eenoudergezinnen met kinderlast maken 6,5% uit van de gebruikers. De helft van de dienstenchequegebruikers heeft dus kinderlasten. Eén op vijf van de gebruikers is een alleenstaand gezin. Eén op vier van de dienstenchequegebruikers maakt deel uit van een koppel zonder kinderen.

Tabel 11: Huishoudsamenstelling van dienstenchequegebruikers 2017

Samenstelling gezinnen	Aantal	%
Koppels met kinderen	295.762	43,7
Koppels zonder kinderen	178.427	26,7
Eenoudergezinnen	43.570	6,5
Alleenstaand	142.725	21,3
Collectief huishouden	7.715	0,7
Overig huishouden en onbekend	4.814	1,2
Totaal	673.009	100,0%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

De gezinssamenstelling wordt sterk beïnvloed door de leeftijd. 97% van de dienstencheques gebruikers, die in een koppel met kinderen leven, zijn jonger dan 65 jaar. Eenoudergezinnen komen ook vooral voor op actieve leeftijd. 84% van hen behoren tot de groep jonger dan 65 jaar. Alleenstaanden daarentegen zijn geconcentreerd bij de 65+ gebruikers. 61% van alle alleenstaande dienstenchequegebruikers zijn 65 jaar of ouder. Koppels zonder kinderen zijn evenwichtig gespreid over 65-plussers en 65-minners.

Tabel 12: Gezinsituatie van de dienstenchequegebruikers naar leeftijd, 2017

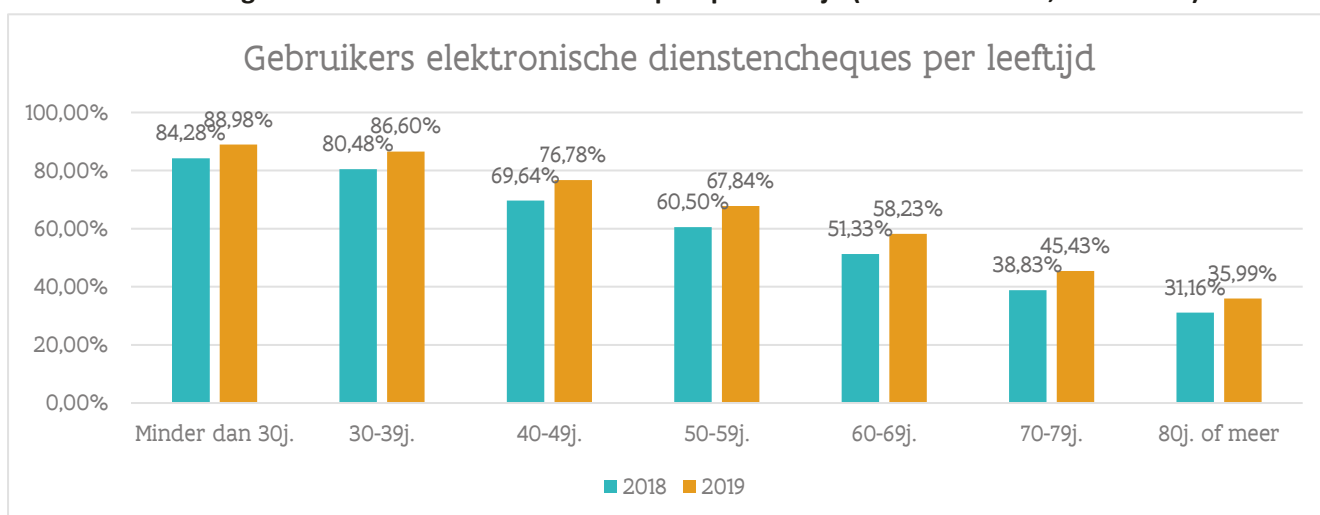
Samenstelling gezinnen naar leeftijd	<65	65+	allen
Koppels met kinderen	97,2%	2,8%	100,0%
Koppels zonder kinderen	50,4%	49,6%	100,0%
Eenoudergezinnen	84,0%	16,0%	100,0%
Alleenstaand	39,2%	60,8%	100,0%
Collectief huishouden	69,4%	30,6%	100,0%
Overig huishouden en onbekend	16,7%	83,3%	100,0%
Totaal	70,6%	29,4%	100,0%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

3.4 GEBRUIK ELEKTRONISCHE DIENSTENCHEQUES

In 2018 gebruikte 59,5% van de gebruikers elektronische dienstencheques⁷. In 2019 is dit al verder gestegen tot 65,95%. In onderstaande twee grafieken wordt het percentage gebruikers die elektronische dienstencheques gebruiken weergegeven per leeftijdscategorie en per provincie.

Grafiek 8: Aandeel gebruikers met elektronische cheques per leeftijd (Vlaams Gewest, 2018-2019)

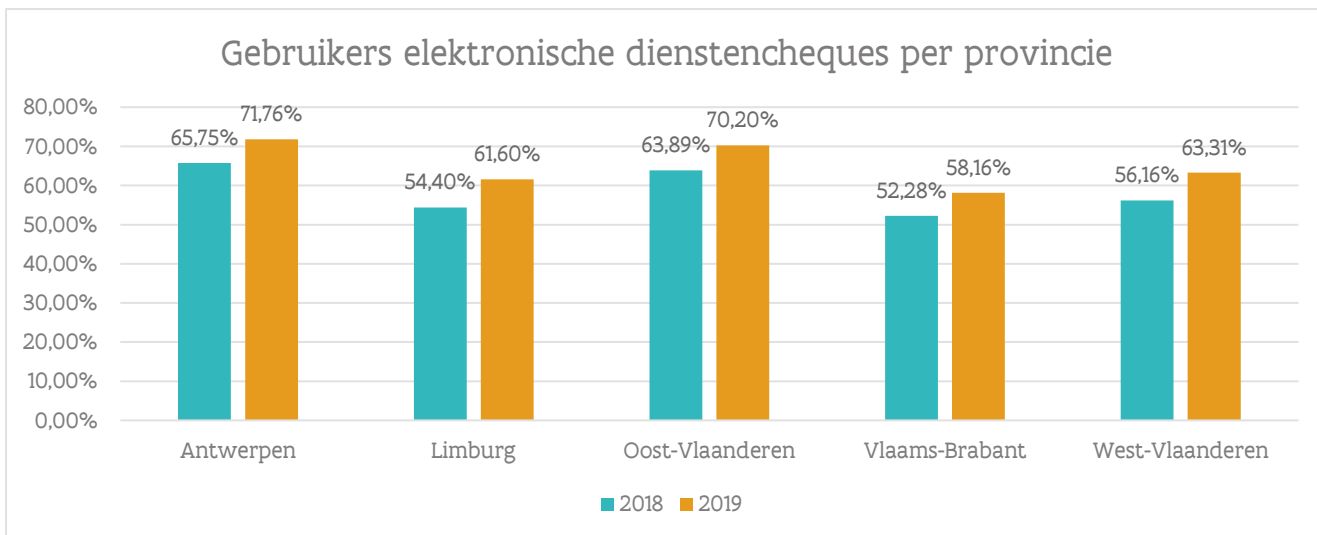

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

Bij de jongste gebruikers zijn de elektronische dienstencheques bijna volledig ingeburgerd, tot bijna 89% van de gebruikers. Naarmate de leeftijd van de dienstenchequegebruiker toeneemt, daalt het percentage gebruikers van elektronische dienstencheques wel. Toch zien we bij alle leeftijdsgroepen een aanzienlijke stijging in 2019. Vanaf 70 jaar daalt het aandeel gebruikers van elektronische dienstencheques onder de 50%.

⁷ Minstens 1 elektronische dienstencheque besteld. Het is mogelijk dat ze in de loop van het jaar zijn overgestapt van papieren naar elektronische dienstencheques, en dus meer papieren cheques bestelden dan elektronische.

Grafiek 9: Aandeel gebruikers met elektronische cheques, provincie (Vlaams Gewest, 2018-2019)

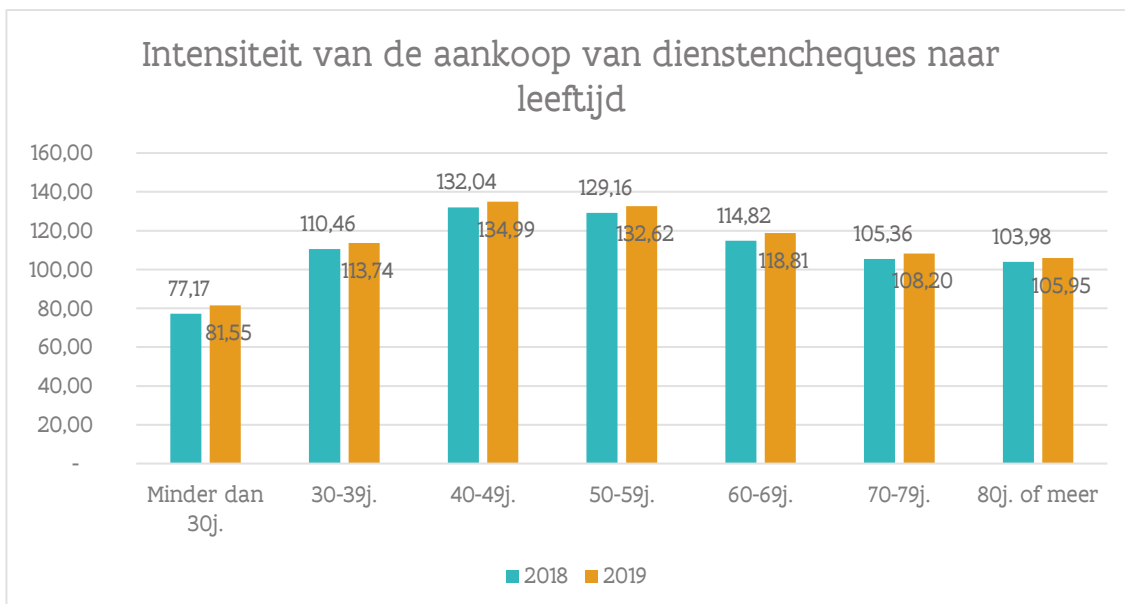
Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

De provincies waar het meeste aantal gebruikers wonen, Antwerpen en Oost-Vlaanderen, hebben ook in verhouding het hoogste aantal gebruikers van elektronische dienstencheques, met respectievelijk 71,76% en 70,20% in 2019. Vlaams-Brabant kent het laagste aandeel gebruikers van elektronische cheques. Zoals overheen de verschillende leeftijdscategorieën zien we ook een algemene stijging tussen 2018-2019 bij alle provincies, met de sterkste stijging in Limburg en West-Vlaanderen, en de minste stijging in Vlaams-Brabant.

3.5 INTENSITEIT VAN HET GEBRUIK VAN DIENSTENCHEQUES

Hierna wordt het gemiddeld aantal aangekochte cheques op jaarbasis per leeftijdscategorie weergegeven voor 2018 en 2019.

Grafiek 10: Intensiteit van de aankoop van dienstencheques naar leeftijd (2018 - 2019)

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

Het gebruik van dienstencheques varieert sterk naar leeftijd. Het is het hoogst bij veertigers, dikwijls een drukke levensfase met opgroeiende kinderen en een baan, maar met vijftigers en zestigers op de tweede en derde plaats. Bij de gebruikers boven de 70 jaar ligt de aankoop iets lager, waarschijnlijk omdat op dat moment de zorg voor de kinderen wegvalt, ze vaker alleenstaand zijn, vaker kleiner gaan wonen of net minder financiële middelen hebben. Het verbruik bij 30-39 jarigen valt beduidend terug in vergelijking met veertigers en vijftigers. En het verbruik binnen de gebruikers onder de 30 jaar is beduidend lager dan in de andere leeftijdsgroepen. Mogelijk spelen financiële motieven hier een rol, aangezien deze leeftijdsgroepen doorgaans nog minder ver staan in hun professionele loopbaan, alsook het feit dat ze mogelijk in een kleinere woning leven en er nog geen kinderen in het huishouden zijn, waardoor de huishoudelijke taken minder omvangrijk zijn.

3.6 FOCUS OP DE NIEUWE GEBRUIKER IN 2018 EN 2019

In onderstaande tabel wordt gefocust op de gebruikers die in 2018 en 2019 voor het eerst dienstencheques hebben besteld. Dit wordt wel pas gerekend vanaf de regionalisering (1 januari 2016). Dit betekent dat gebruikers die in 2018 of 2019 voor het eerst sinds 2016 dienstencheques besteld hebben, worden gezien als nieuwe gebruiker, ook als ze al voor 2016 dienstencheques zouden gebruikt hebben.

In 2018 telden we 100.757 nieuwe gebruikers, in 2019 97.376. Bij de nieuwe gebruikers is de totale bevolkingsgroep onder de 39 jaar oververtegenwoordigd. Dit wijst er nogmaals op dat dienstencheques hoogstwaarschijnlijk de combinatie tussen gezin en werk in de drukke levensfase, één van de drie doelstellingen van het stelsel, ondersteunen.

Alle leeftijdsgroepen boven de 40 jaar zijn dan weer ondervertegenwoordigd. Waarschijnlijk omdat de meeste uit deze groep reeds eerder actief waren als dienstenchequegebruiker. Al neemt het aantal oudere gebruikers nog steeds toe, wat er zeker ook op wijst dat mensen, die voorheen geen gebruik maakten van dienstencheques, op oudere leeftijd toch gebruik maken van ondersteuning via het dienstenchequestelsel, waarschijnlijk uit noodzaak, eerder dan uit comfort. Als we kijken naar de regionale spreiding van de nieuwe gebruikers, zijn alle provincies quasi evenredig vertegenwoordigd met hun aandeel in de Vlaams bevolking.

Tabel 13: Profielgegevens van nieuwe dienstenchequegebruikers in 2018 en 2019

		2018			2019		
		Aantal nieuwe DC gebruikers	Aandeel in nieuwe DC gebruikers	Aandeel in totaal aantal DC gebruikers	Aantal nieuwe DC gebruikers	Aandeel in nieuwe DC gebruikers	Aandeel in totaal aantal DC gebruikers
Leeftijd	Minder dan 30j.	13.647	13,54%	4,1%	13.750	14,12%	4,2%
	30-39j.	23.364	23,19%	17,8%	23.386	24,02%	17,8%
	40-49j.	16.073	15,95%	21,0%	14.880	15,28%	20,6%
	50-64j.	19.439	19,29%	26,3%	18.392	18,89%	26,4%
	>=65j.	28.234	28,02%	31%	26.968	27,69%	31%
	Totaal	100.757	100,00%	100,00%	97.376	100,00%	100,00%
Woonplaats	Antwerpen	28.298	28,11%	27,3%	27.302	28,04%	27,5%
	Limburg	13.230	13,14%	12,2%	12.839	13,19%	12,3%
	Oost-Vlaanderen	22.142	21,99%	21,7%	21.570	22,16%	21,7%
	Vlaams-Brabant	17.767	17,65%	18,7%	17.150	17,62%	18,6%
	West-Vlaanderen	19.242	19,11%	20,0%	18.487	18,99%	19,9%
	Totaal	100.757	100,00%	100,00%	97.376	100,00%	100,00%

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

4 ANALYSE VAN DE ERKENDE DIENSTENCHEQUE-ONDERNEMING

In dit deel wordt dieper ingegaan op de evolutie van de Vlaamse dienstenchequemarkt volgens de verschillende types ondernemingen en de redenen waarom de ondernemingen die actief zijn op de Vlaamse markt verdwijnen. Hiervoor worden de gegevens van het Departement WSE gebruikt, dat instaat voor het Secretariaat van de erkenningscommissie Dienstencheques.

4.1 ALGEMENE EVOLUTIE

Sinds de regionalisering van het dienstencheque-stelsel in 2016, zien we het aantal erkende dienstencheque-ondernemingen in het Vlaams Gewest sterk dalen. Dit heeft 2 belangrijke oorzaken:

- Enerzijds zijn er veel ondernemingen waarvan de erkenning federaal werd toegekend en die initieel dus ook in Vlaanderen waren erkend, die nadien hun erkenning zijn verloren omwille van inactiviteit in Vlaanderen. (vanaf 1 januari 2018 pas technisch mogelijk)
- Anderzijds merken we een toenemende consolidatiebeweging in de markt, waarbij inefficiënte spelers uit de markt verdwijnen via een faillissement of een overname. (evolutie vanaf 2016)

In onderstaande tabel en grafiek wordt de evolutie van het aantal erkende ondernemingen in het Vlaams Gewest weergegeven. Hierbij wordt een onderverdeling gemaakt naargelang het gewest van de maatschappelijke zetel van de onderneming. De aantallen op jaarbasis geven de situatie weer op het einde van het jaar.

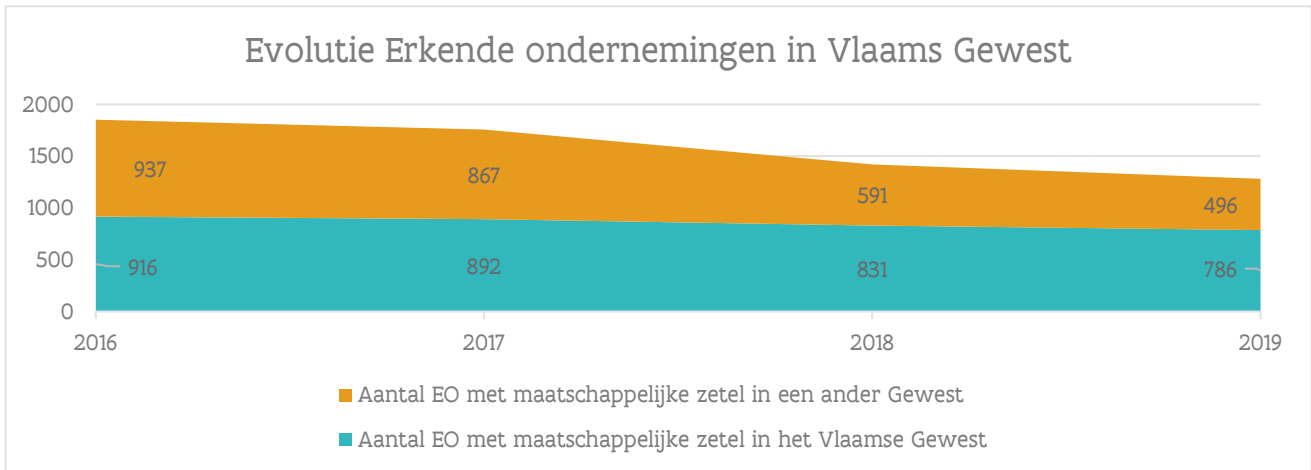
Tabel 14: Evolutie aantal erkende ondernemingen (2016 - 2019)

Jaar	Aantal EO met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest	Aantal EO met maatschappelijke zetel in een ander Gewest	Totaal erkende ondernemingen in Vlaanderen
2016	916	937	1853
2017	892	867	1759
2018	831	591	1422
2019	786	496	1282 ⁸

Bron: DWSE

⁸ Als de som gemaakt wordt van alle nieuwe erkenningen (punt 3) en intrekkingen (punt 4) in 2019, wordt een lichte afwijking vastgesteld in de verdeling tussen de gewesten. Dit valt voornamelijk te verklaren door het verhuizen van de maatschappelijke zetels tussen de verschillende gewesten. Daarnaast werd ook een fout vastgesteld in de applicatie van het Departement WSE, waardoor de erkenning van 1 onderneming onterecht werd ingetrokken in 2018. Dit werd rechtgezet in de loop van 2019.

Grafiek 11: Evolutie Erkende ondernemingen in Vlaams Gewest

Bron: DWSE

De grote sprong tussen 2017 en 2018 valt te verklaren doordat er pas begin 2018 gestart kon worden met het intrekken van erkenningen wegens inactiviteit, omwille van technische redenen. Daarnaast legt de wetgeving ook op dat de intrekking wegens inactiviteit moet gebeuren door de 12 maanden waarin geen dienstencheques worden ingediend te rekenen vanaf de datum van erkenning. Daardoor kan er pas sinds eind 2018, na verloop van een volledig jaar, een correcter en representatiever beeld gegeven worden van de ondernemingen die nog erkend zijn in Vlaanderen, maar met maatschappelijke zetel buiten het Gewest.

4.2 EVOLUTIE PER TYPE ONDERNEMING

In onderstaande tabel wordt de evolutie van het aantal ondernemingen vanaf 2018 per type onderneming weergegeven, met een onderscheid naar gewest van maatschappelijke zetel. Er kon pas begin 2018 gestart worden met het intrekken van erkenningen wegens inactiviteit. Daardoor kan er pas sinds eind 2018 een correct en representatief beeld gegeven worden van de ondernemingen die nog erkend zijn in Vlaanderen, maar met maatschappelijke zetel buiten het Gewest.

Tabel 15: Overzicht erkende ondernemingen per type (2018 - 2019)

Type	Aantal erkende ondernemingen in Vlaanderen op einde van 2018				Aantal erkende ondernemingen in Vlaanderen op einde van 2019			
	MZ in Vlaams Gewest	MZ in ander Gewest	Totaal	Aandeel	MZ in Vlaams Gewest	MZ in ander Gewest	Totaal	Aandeel
Gemeente	1	1	2	0,14%	1	1	2	0,16%
Handelsvennootschappen	401	400	801	56,33%	398	353	751	58,58%
Uitzend	7	9	16	1,13%	7	8	15	1,17%
Natuurlijke persoon	76	55	131	9,21%	63	40	103	8,03%
OCMW	153	24	177	12,45%	140	10	150	11,70%
PWA	36	45	81	5,70%	22	39	61	4,76%
VZW	157	57	214	15,05%	155	45	200	15,60%
Totaal	831	591	1422	100%	786	496	1282	100%

Bron: DWSE

Er zijn weinig verschuivingen merkbaar tussen de verschillende types ondernemingen in de periode 2018-2019. De algemeen dalende trend spreidt zich gelijk uit overheen de verschillende types. De handelsvennootschappen vertegenwoordigen nog steeds het grootste aantal, gevolgd door de VZW's en OCMW's.

4.3 NIEUWE ERKENNINGEN PER TYPE ONDERNEMING

Ondanks de dalende trend in de sector, worden er nog nieuwe erkenningen toegekend. In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel nieuwe erkenningen werden toegekend in 2019, met opdeling naar type onderneming. We stellen vast dat de algemene verhoudingen uit de sector ook terug te vinden zijn bij de nieuw opgerichte ondernemingen, met een overgrote meerderheid handelsvennootschappen die nieuw worden opgericht. Slechts 2 van de 36 nieuwe erkenningen betreffen een onderneming met maatschappelijke zetel buiten het Vlaamse Gewest.

Tabel 16: Nieuwe erkenningen in 2019 per type

Type onderneming	Aantal nieuwe erkenningen in 2019
Handelsvennootschap	29
Natuurlijke persoon	2
OCMW	1
VZW	4
Totaal	36

Bron: DWSE

4.4 REDENEN VOOR INTREKKING VAN ERKENNING

Een erkenning kan omwille van verschillende redenen worden ingetrokken:

- Intrekking via de commissie naar aanleiding van vastgestelde inbreuken
- Vrijwillige stopzetting
- Ambtshalve intrekking:
 - o Faillissement (of bestuurslid betrokken bij faillissement van andere dienstencheque-onderneming)
 - o Schulden (bij RSZ, fiscus of Departement WSE)
 - o Onderneming die meer dan 1 jaar niet actief was (inactiviteit)
 - o Uitstel niet opgeheven: wanneer naar aanleiding van een inbreukdossier door de Erkenningscommissie een intrekking met uitstel wordt opgelegd en na 6 maanden onvoldoende remediëring wordt vastgesteld, dan wordt de erkenning ambtshalve ingetrokken.

In onderstaande tabel worden de redenen voor de intrekkingen van de erkenning voor 2019 weergegeven. Hieruit blijkt dat er in 2019 voornamelijk vrijwillige stopzetting van de activiteiten werden aangevraagd, wat betreft de ondernemingen met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest. Wat betreft de ondernemingen met maatschappelijke zetel buiten het Vlaams Gewest, zijn er, naast het grote aantal intrekkingen wegens inactiviteit, voornamelijk vrijwillige intrekkingen en ambtshalve intrekkingen wegens schulden.

Tabel 17: Intrekkingen 2019

Intrekkingen 2019	MZ in Vlaams Gewest	MZ in Ander gewest	Totaal
Ambtshalve intrekking, waarvan:			
Faillissement	5	2	7
Inactiviteit	46	79	125
Schulden	1	8	9
Uitstel niet opgeheven	2	0	2
Inbreuk - onmiddellijke intrekking	2	0	2
Vrijwillige intrekking	25	7	32
Totaal	81	96	177

Bron: DWSE

Wanneer een onderneming een aanvraag tot vrijwillige intrekking doorgeeft, wordt in het aanvraagformulier door het Departement WSE gevraagd wat de reden van de intrekking is. Van de 32 gevallen in 2019 gaven 11 ondernemingen mee dat het een overname door een andere erkende onderneming betreft.

4.5 AANTAL TERUGBETAALDE DIENSTENCHEQUES PER TYPE ONDERNEMING

In 2019 waren er 1262 actieve ondernemingen, waarvan 784 hun maatschappelijke zetel in Vlaanderen hadden. Onder actief verstaan we alle erkende dienstencheque-ondernemingen aan wie Sodexo minstens 1 dienstencheque heeft terugbetaald in de loop van 2019. In onderstaande tabellen kan de verdeling van het aantal terugbetaalde dienstencheques per type onderneming en per gewest van de maatschappelijke

zetel teruggevonden worden. In de tweede tabel wordt de verdeling van het aantal actieve erkende ondernemingen per type onderneming en per gewest van de maatschappelijke zetel weergegeven.

Tabel 18: Aantal terugbetaalde dienstencheques per type onderneming (2019)

Type Onderneming	MZ in ander gewest		MZ in Vlaams Gewest		Totaal
	Aantal terugbetaalde dienstencheques	Aandeel in totaal aantal DC	Aantal terugbetaalde dienstencheques	Aandeel in totaal aantal DC	Aantal terugbetaalde dienstencheques
Gemeente	524	0,00%	33.357	0,04%	33.881
Handelsvennootschap	7.066.331	8,05%	54.742.004	62,40%	61.808.335
Natuurlijke persoon	105.488	0,12%	781.256	0,89%	886.744
OCMW	3.737	0,00%	2.705.237	3,08%	2.708.974
PWA	41.113	0,05%	933.769	1,06%	974.882
Uitzend	4.598.734	5,24%	2.184.189	2,49%	6.782.923
VZW	2.983.720	3,40%	11.547.967	13,16%	14.531.687
Totaal	14.799.647	16,87%	72.927.779	83,13%	87.727.426

Bron: Sodexo, bewerking: DWSE

Tabel 19: Aandeel erkende ondernemingen per type en gewest MZ (2019)

Type Onderneming	MZ in ander gewest		MZ in Vlaams Gewest		Totaal
	MZ in ander Gewest	Aandeel in totaal aantal EO	MZ in Vlaams Gewest	Aandeel in totaal aantal EO	Totaal
Gemeente	1	0,08%	1	0,08%	2
Handelsvennootschap	350	27,73%	395	31,30%	745
Natuurlijke persoon	33	2,61%	66	5,23%	99
OCMW	10	0,79%	145	11,49%	155
PWA	38	3,01%	20	1,58%	58
Uitzend	7	0,55%	6	0,48%	13
VZW	39	3,09%	151	11,97%	190
Totaal	478	37,88%	784	62,12%	1262

Bron: Sodexo, bewerking DWSE

5 ANALYSE VAN DE DIENSTENCHEQUEWERKNEMER

In dit deel wordt dieper ingegaan op het profiel van de dienstenchequewerknemers met woonplaats in het Vlaamse gewest (zie voor definitie paragraaf 1.3.3.). Zowel de individuele profielkenmerken van de werknemer (geslacht, leeftijd, nationaliteit, origine en woonplaats), de gezinssituatie als de jobkenmerken van de dienstenchequebaan komen aan bod. In het kader van de toenemende vergrijzing wordt bijzondere aandacht besteed aan de leeftijdsverdeling van de dienstenchequewerknemers en haar evolutie.

5.1 PROFIEL VAN DE DIENSTENCHEQUEWERKNEMERS

Onderstaande tabel biedt een overzicht van een aantal individuele profielkenmerken van de werknemers tewerkgesteld in het dienstenchequestelsel voor de periode 2015-2018.

Tabel 20: Profiel van de dienstenchequewerknemers (Vlaams Gewest), 2015-2018

		2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Totaal		95.047	98.625	102.195	102.666	100%	100%	100%	100%
Geslacht	Man	2.353	2.477	2.664	2.862	2,5%	2,5%	2,6%	2,8%
	Vrouw	92.694	96.148	99.531	99.804	97,5%	97,5%	97,4%	97,2%
Leeftijd	<30	16.336	16.326	16.566	16.150	17,2%	16,6%	16,2%	15,8%
	30-39	25.713	26.666	27.477	27.679	27,1%	27,0%	26,9%	27,0%
	40-49	26.565	27.012	27.458	27.380	27,9%	27,4%	26,9%	26,7%
	50-54	13.085	13.597	13.926	13.628	13,8%	13,8%	13,6%	13,3%
	55-59	9.273	10.215	11.107	11.473	9,8%	10,4%	10,9%	11,2%
	60-64	3.362	3.964	4.675	5.234	3,5%	4,0%	4,6%	5,1%
	65+	713	845	986	1.122	0,8%	0,9%	1,0%	1,1%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

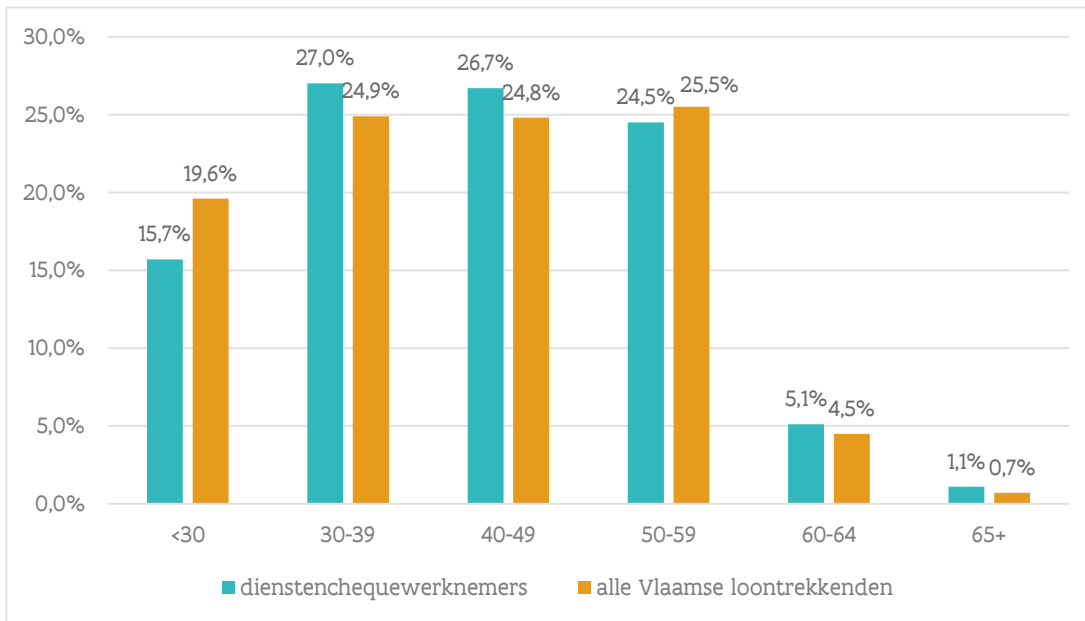
Over alle jaren heen zien we dat het dienstenchequestelsel voornamelijk **vrouwen** tewerkstelt en dat deze verhouding stabiel blijft over de tijd. Zo zijn over alle gepresenteerde jaren bijna 98% van de dienstenchequewerknemers vrouwen.

Het **leeftijdprofiel** van dienstenchequewerknemers toont een voortschrijdende vergrijzing, net zoals in de globale werkende bevolking. Het aandeel van 50-plussers onder de Vlaamse dienstenchequewerknemers steeg van 27,9% in 2014 naar 30,7% in 2018. De verdere vergrijzing van het werknemersbestand in de dienstenchequesector wordt ook bevestigd door sectorale analyses van het Steunpunt Werk. De vergrijzing van de werknemers onder paritair comité 322.01 (erkende ondernemingen van buurtwerken of -diensten) is zelfs méér uitgesproken dan de vergrijzing in andere sectoren of in de commerciële schoonmaaksector. Zo steeg voor de periode 2015-2018 het aandeel van 50-plussers in de andere sectoren met +10% en in de commerciële schoonmaaksector met +18% tegenover +28% bij de dienstenchequebedrijven⁹. Omgekeerd zien we dat jongeren (<30 jarigen) de minst vertegenwoordigde leeftijdsgroep is bij de dienstenchequewerknemers (16,6%) en dat hun aandeel nog verder is afgenomen sinds 2015 (17,2%). De groep 30-49 jarigen is in vergelijking met alle werkenden oververtegenwoordigd bij de dienstenchequewerknemerspopulatie. Bovenstaande analyse wijst ons erop dat de sector in sneltempo vergrijst en de nood aan nieuwe instroom urgenter wordt, gezien dat de vraag naar dienstencheques blijft stijgen. De groeiende leeftijd van de gemiddelde dienstenchequewerknemer, zal waarschijnlijk

⁹ zie <https://www.steunpuntwerk.be/node/2771>

gepaard gaan met een toenemende anciënniteit en dus ook een hogere loonkost voor de erkende ondernemingen.

Grafiek 12: Dienstenchequewerknemers naar leeftijd vergeleken met de Vlaamse loontrekkende bevolking, 2018

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Het dienstenchequestelsel geeft substantiële jobkansen aan werknemers met een migratieachtergrond. Naast nationaliteit, hanteren we voor de meting van de migratieachtergrond “origine of herkomst”. Hierbij wordt niet enkel gekeken naar de huidige nationaliteit van de betrokken werknemer, maar ook naar zijn vorige geboortenationaliteit en naar de geboortenationaliteit van beide ouders. Enkel indien al deze nationaliteiten Belgisch zijn, wordt iemand beschouwd als ‘van Belgische herkomst’¹⁰.

Tabel 21: Profiel van de dienstenchequewerknemers (Vlaams Gewest) naar herkomst (2015-2018)

	2015		2018	
	n	%	n	%
Belgische herkomst	71.084	74,8%	55715	59,4%
Buurlanden	3.002	3,2%	5334	5,2%
Zuid-EU	2.179	2,3%	3695	3,6%
West- en Noord-EU	148	0,2%	317	0,3%
Oost-EU	11.879	12,5%	16732	16,3%
Andere Europese landen	1.039	1,1%	3879	3,8%

¹⁰ * Iemands herkomst werd bepaald door te kijken naar de huidige nationaliteit en naar de vorige geboortenationaliteit, en de geboortenationaliteit van beide ouders. Enkel indien al deze nationaliteiten Belgisch zijn, wordt iemand beschouwd als ‘van Belgische herkomst’. DUS: iemand is van Belgische herkomst als zijn beide ouders hier in België zijn geboren en de persoon zelf ook in België is geboren én de Belgische nationaliteit kent. Het kan dus gaan over initiële Belgen maar ook over personen hier geboren maar afkomstig uit generaties die ooit naar België migreerden (bv. derde/vierde generaties).

	2015		2018	
	n	%		n
Turkije	217	0,2%	1712	1,7%
Congo, Burundi, Rwanda	401	0,4%	1380	1,3%
Maghreb	855	0,9%	3956	3,9%
Noord-Amerika/Oceanië	42	0,0%	86	0,1%
Zuid- en Midden-Amerika	866	0,9%	2120	2,1%
Overig Azië	1.955	2,1%	3825	3,7%
Overig Afrika	1.290	1,4%	3685	3,6%
Onbekende vreemde nationaliteit	90	0,1%	208	0,2%
Geen gegevens teruggevonden in herkomstbestand	0	0,0%	22	0,0%
Totaal	95.047	100,0%	102.666	100,0%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Tabel 22: Profiel van de dienstenchequewerknemers (Vlaams Gewest) vergelijking tussen nationaliteit en herkomst (detail gegevens, 2018)

	Nationaliteit		Herkomst	
	n	%	n	%
Belgische nationaliteit/herkomst	73.625	71,7%	55.715	59,4
Buurlanden	3.284	3,2%	5.334	5,2
Zuid-EU	2.822	2,7%	3.695	3,6
West- en Noord-EU	182	0,2%	317	0,3
Oost-EU	14.701	14,3%	16.732	16,3
Andere Europese landen	1.076	1,0%	3.879	3,8
Turkije	291	0,3%	1.712	1,7
Congo, Burundi, Rwanda	586	0,6%	1.380	1,3
Maghreb	1.036	1,0%	3.101	3,0
Noord-Amerika/Oceanië	47	0,0%	44	0,04
Zuid- en Midden-Amerika	1.059	1,0%	1.254	1,2
Overig Azië	2.063	2,0%	1.870	1,8
Overig Afrika	1.774	1,7%	2.395	2,3
Onbekende vreemde nationaliteit	120	0,1%	118	0,1
Geen gegevens teruggevonden in herkomstbestand		0,0%	22	0,02
Totaal	102.666	100,0%	102.666	100,0%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

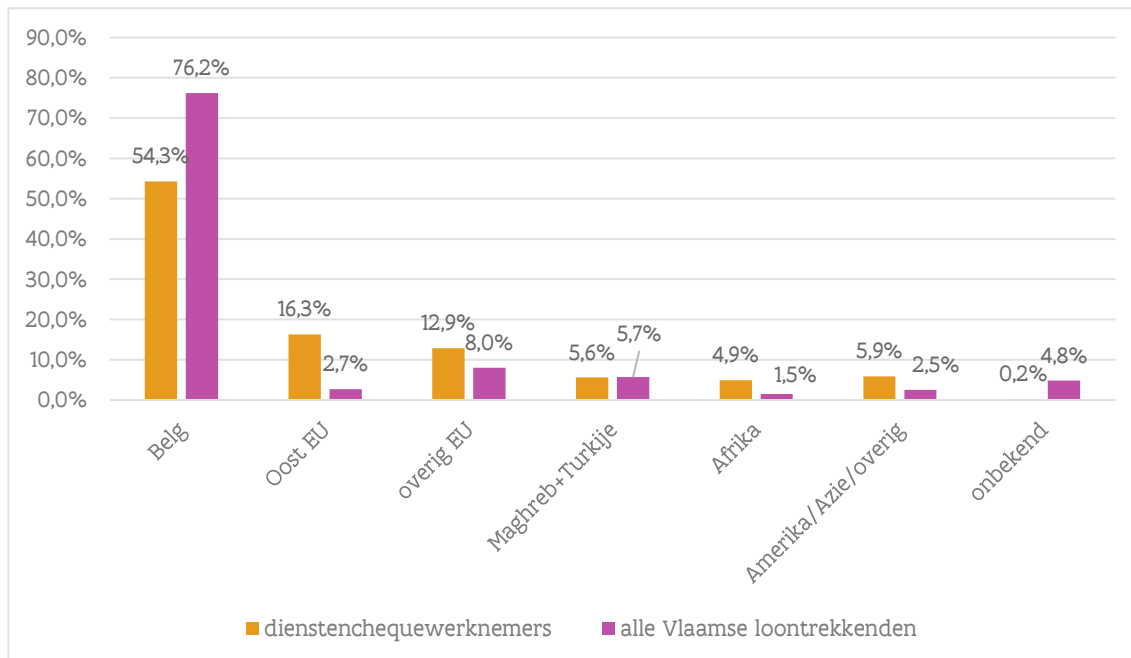
In 2018 hadden 71,7% van de dienstenchequewerknemers de Belgische nationaliteit, maar slechts 59,4% is van Belgische origine. 41% van de dienstenchequewerknemers heeft dus **een migratieachtergrond** en hun aandeel is verder gestegen ten opzichte van 2014 toen we 38,5% met een migratieachtergrond observeerden. Werknemers met een migratieachtergrond zijn sterk oververtegenwoordigd in de dienstenchequewerknemerspopulatie in vergelijking met de totale loontrekkende Vlaamse bevolking waar slechts 24% een migratieachtergrond heeft. De populatie dienstenchequewerknemers is dus zeer divers en de diversiteit groeit nog steeds.

Kijken we naar de samenstelling van de dienstenchequewerknemers met een migratieachtergrond dan komen de grootste groepen uit *EU-landen* met een aandeel van 30,5% van alle dienstenchequewerknemers, waarvan in het bijzonder Oost-Europa met 16,3%. Binnen het systeem van dienstencheques kende de groep werknemers met een Oost-Europese origine de opvallendste groei met een aandeel dat steeg van 12,5% in 2014 naar 16,3% in 2018. Op vier jaar tijd kwamen er ca 5000 'nieuwkomers' (4.853) onder de dienstenchequewerknemers bij uit Oost-Europa. Velen onder hen behouden hun Oost-Europese nationaliteit. Van de 16.732 dienstenchequewerknemers van Oost Europese afkomst hebben 14.701 (88 %) een Oost-Europese nationaliteit. Door het vrij verkeer van werknemers binnen de lidstaten van de Europese unie kunnen werknemers zich vrij bewegen op de arbeidsmarkt en ook een job opnemen binnen het stelsel van dienstencheques. De Oost Europese huishoudhulpen hebben hun domicilie hier in Vlaanderen/België, zijn verbonden met een arbeidscontract en dragen bij aan de personenbelasting en de sociale zekerheid. Er is geen onderzoek gekend tot dusver waaruit zou blijken dat deze vrouwen naar Vlaanderen komen precies omwille van het dienstenchequestelsel.

Werknemers met een herkomst buiten de EU omvatten 11,6% van de dienstenchequewerknemerspopulatie. De aandelen zijn ruim verspreid over Noord Afrika (5,2%), andere Afrikaanse landen (4,4%) en Latijns Amerika en Azië (overig, 5,5%). Ook hun aandelen zijn toegenomen tussen 2014 en 2017. Bij deze groepen valt het op dat een veel kleiner aandeel de nationaliteit van het herkomstland behoudt. Zo heeft slechts één op vijf van de dienstenchequewerknemers met een Maghrebijnse of Turkse afkomst een Maghrebijnse of Turkse nationaliteit, wat erop wijst dat er onder deze groepen veel meer personen zijn van de derde of vierde generatie, die hier geboren en getogen zijn.

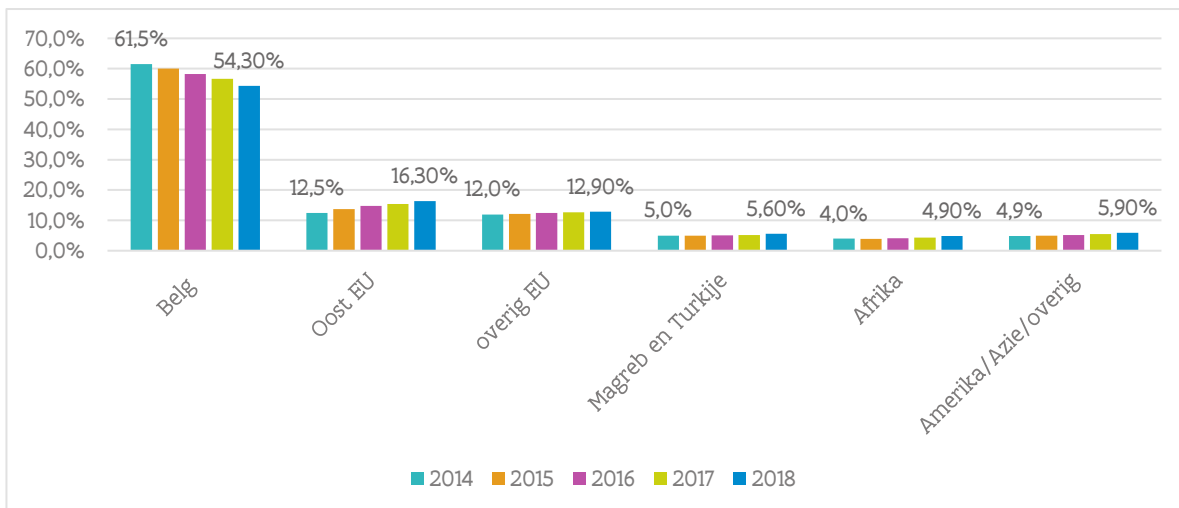
Alle groepen met een migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd in het dienstenchequestelsel in vergelijking met de totale werkende bevolking. De oververtegenwoordiging geldt in het bijzonder voor onderdanen afkomstig uit de EU en in het bijzonder zij met een herkomst uit Oost-Europa.

Grafiek 13: Dienstenchequewerknemers naar herkomst vergeleken met de Vlaamse loontrekkende bevolking, 2018

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Grafiek 14: Dienstenchequewerknemers naar herkomst, 2014-2018

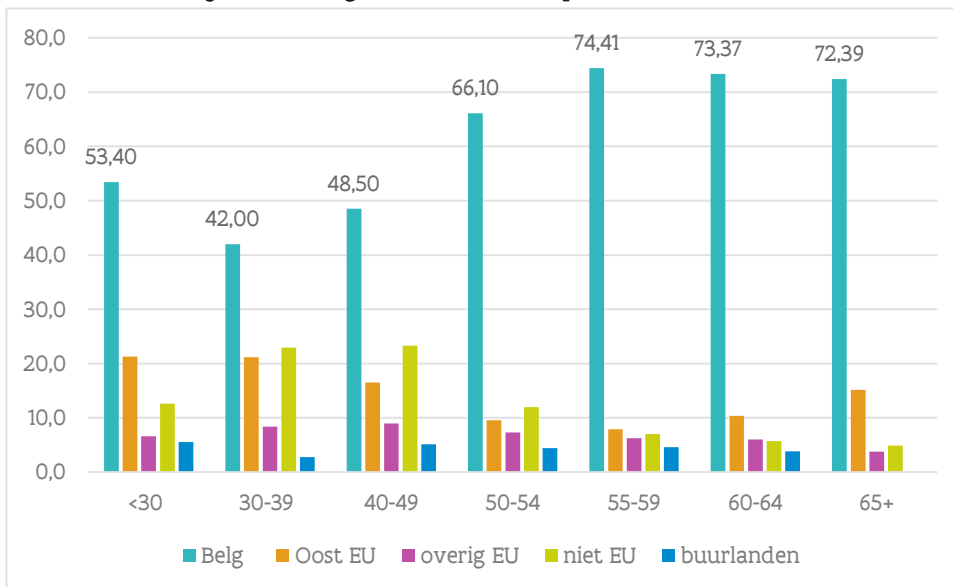

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Er is een duidelijke relatie tussen leeftijd en herkomst. Wanneer de leeftijd van de werknemers onderzocht wordt in het licht van hun afkomst, zien we dat werknemers met een andere herkomst sterk vertegenwoordigd zijn in de leeftijdscategorie 30 – 39 en 40 – 49 jaar. Zo is bijvoorbeeld bij de < 40 jarigen vandaag reeds één op vijf van Oost-Europese origine.

Omgekeerd stellen we een zeer sterke vertegenwoordiging van werknemers van Belgische herkomst vast in de oudere leeftijdsgroepen. Dit betekent dat de komende jaren, naarmate de oudere en hoofdzakelijk Belgische werknemers op pensioen gaan, de diversiteit in de dienstenchequesector verder groeit.

Grafiek 15: Leeftijd naar origine dienstenchequewerknemers 2018

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Tabel 23: Leeftijd van dienstenchequewerknemers naar origine, 2018

n	<30	30-39	40-49	50-54	55-59	60-64	65+
Belg	8.330	11.221	12.514	8.051	7.146	2.804	460
Belg maar onvolledige info	294	407	765	944	1391	1035	353
Buurlanden	978	1.535	1332	696	509	241	43
Zuid EU	589	1.118	1086	440	298	149	15
West en Noord EU	58	90	69	43	34	18	5
Oost EU	3.445	5.859	4.513	1.298	904	543	170
ander EU	422	1.101	1.290	514	383	147	22
Turkije	259	732	556	114	43	8	7
Afrika	113	476	488	173	92	31	9
Maghreb	500	1.467	1.337	403	178	62	14
Overig	15	27	24	8	8	4	18
Eindtotaal	16.150	27.679	27.380	13.628	11.473	5.234	1.122
%	<30	30-39	40-49	50-54	55-59	60-64	65+
Belg	53,4	42,0	48,5	66,1	74,41	73,374	72,39
Buurlanden	6,06	5,55	2,79	5,11	4,44	4,60	3,83
Oost EU	21,3	21,17	16,48	9,52	7,88	10,37	15,14
Ander EU	6,62	8,35	8,93	7,32	6,24	6,0	3,75
Niet EU	12,59	22,93	23,3	11,95	7,03	5,69	4,89
Eindtotaal	100,00	100,00	100,00	100	100	100	100

Overig= VS & Oceanië; Azië, Zuid- en midden Amerika, andere

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

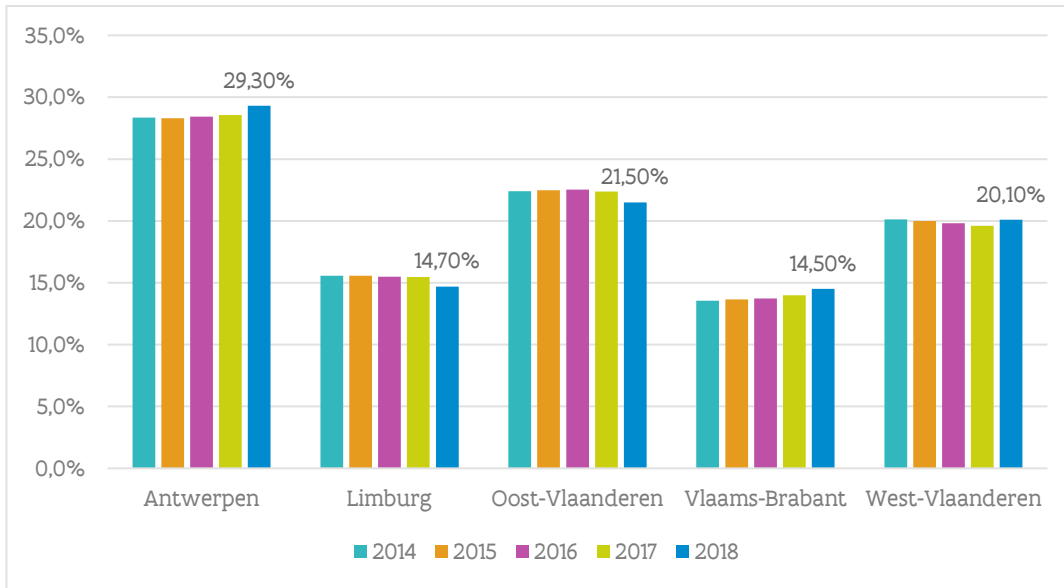
Tenslotte geeft onderstaande tabel en grafiek **de regionale spreiding** van de dienstenchequewerknemers naar de provincie van hun woonplaats weer. De regionale verdeling blijft stabiel tussen 2014 en 2018. Het grootste aantal werknemers woont in Antwerpen (30.029, met een aandeel van afgerond 29%), gevolgd door Oost-Vlaanderen (22.048 of 22%) en West-Vlaanderen (20.635 of 20%). Limburg en Vlaams-Brabant herbergen met respectievelijk 15.049 (15%) en 14.905 (13%) een kleiner aandeel dienstenchequewerknemers. Op basis van deze analyse weten we niet hoeveel dienstenchequewerknemers met domicilie in Brussel pendelen naar Vlaamse dienstenchequegebruikers in Vlaanderen.

Tabel 24: de dienstenchequewerknemers met domicilie in Vlaanderen naar woonplaats (2015 – 2018)

Provincie	n				%			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Antwerpen	26.891	28.043	29.192	30.029	28,3%	28,4%	28,6%	29,3%
Limburg	14.798	15.286	15.798	15.049	15,6%	15,5%	15,5%	14,7%
Oost-Vlaanderen	21.368	22.210	22.872	22.048	22,5%	22,5%	22,4%	21,5%
Vlaams-Brabant	12.979	13.550	14.296	14.905	13,7%	13,7%	14,0%	14,5%
West-Vlaanderen	19.011	19.536	20.037	20.635	20,0%	19,8%	19,6%	20,1%
Totaal	95.047	98.625	102.195	102.666	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Grafiek 16: de dienstenchequewerknemers naar woonplaats (2014 – 2018)

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Vandaag ontbreekt in het datawarehouse KSZ op basis van administratieve gegevens een kwalitatieve variabele voor **het scholingsniveau**. Vermits een belangrijke doelstelling van het dienstenchequestelsel de jobcreatie is voor kwetsbare (laaggeschoolde) werknemers, is scholingsniveau beleidsmatig een belangrijke parameter. Maar de bestaande datawarehouse data omvatten zeer veel ontbrekende waarden op de variabele onderwijsniveau (hoogst behaalde diploma), in het bijzonder voor de oudere generatie (zie bijlage 2). De verklaring ligt in het feit dat de diplomaregistraties (zoals de LED databank voor Vlaanderen) maar opgestart zijn voor jongere leeftijdscohorten, zodat voor de oudere generaties geen systematische en betrouwbare registraties beschikbaar zijn. We missen een waarde op onderwijsdiploma voor liefst 82% van de volledige groep dienstenchequewerknemers. Bij 40plussers loopt dit op tot een ruime 90%. Maar zelfs bij de <30 jarigen is er bij 34% geen onderwijsdiploma gekend. 29,7% zou laaggeschoold zijn, 35% middengeschoold en 1,4% hooggeschoold. Allicht wordt het groot aantal ontbrekende gegevens bij jongeren verklaard door het hoge aandeel buitenlandse werkkrachten in het dienstenchequestelsel, waarvoor er sowieso in de LED databank geen onderwijsregistraties bestaan. Daarom dat we voorlopig in dit jaarrapport niet op basis van administratieve gegevens over scholingsniveau kunnen rapporteren. Het is afwachten of we na de werkzaamheden van het Steunpunt Werk om een verbeterde onderwijsvariabele te maken in het datawarehouse, in de toekomst betere resultaten bekomen voor de meting van onderwijsdiploma's voor de groep van dienstenchequewerknemers. Op basis van bijgeschatte administratieve data (Hiva, 2019) was 50% van de dienstenchequewerknemers laaggeschoold en 41% middengeschoold in 2015. Dit ligt in de lijn van enquêtes met 46% laaggeschoolden en 46% middengeschoold onder de dienstenchequewerknemers in 2016 (Idea Consult, De dienstencheques 360° doorgelicht, in opdracht van Federgon, 2018).

5.2 GEZINSSITUATIE VAN DE DIENSTENCHEQUEWERKNEMERS

5.2.1 Huishoudsamenstelling

In dit rapport schetsen we de gezinssituatie van de dienstenchequewerknemers, een gegeven dat in het vorige jaarrapport niet aan bod kwam. In het Datawarehouse zijn gegevens beschikbaar over de

gezinsamenstelling en de positie die een persoon in het gezin inneemt. Deze gegevens worden bewerkt volgens de LIPRO typologie, een internationaal gehanteerde standaard voor huishoudens.

In onderstaande tabel wordt de huishoudsamenstelling van de dienstenchequewerknemers weergegeven voor de periode 2014-2016, het meest recente jaar waarover de KSZ beschikt. Over een periode van drie jaar blijft de gezinsamenstelling van de groep dienstencheque werknemers opvallend stabiel.

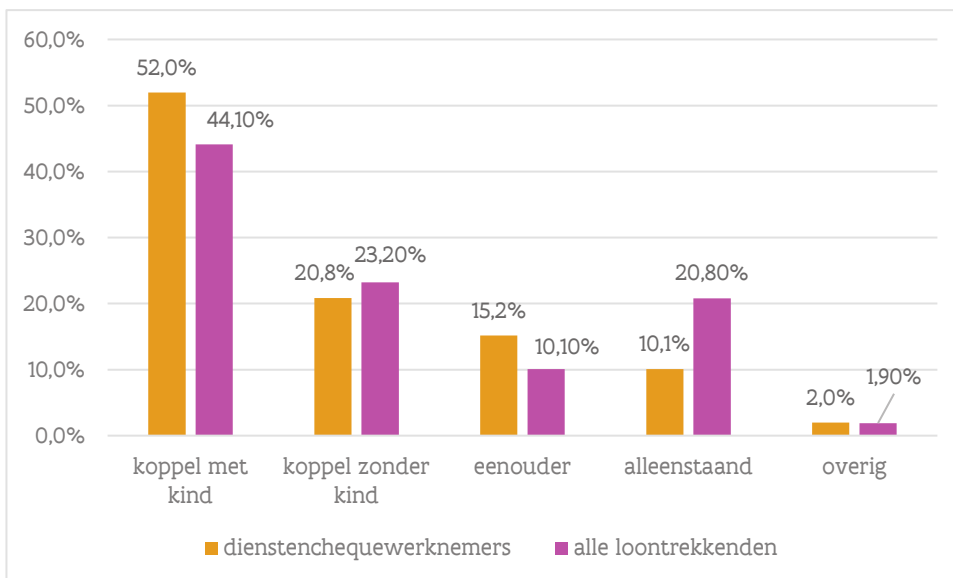
In 2018 leeft een ruime helft (52%) van de dienstenchequewerknemers in een koppel met kinderen. Dit komt overeen met het aandeel van koppels met kinderen in de globale Vlaamse werkende bevolking. Ook alleenstaanden mét kinderen vormen met 15% een niet te verwaarlozen groep binnen de dienstencheque werknemers en ze zijn oververtegenwoordigd ten opzichte van de Vlaamse loontrekkende bevolking (10,1%). 67% van de overwegend (vrouwelijke) dienstenchequewerknemers heeft dus kinderlasten. De mogelijkheid om in de dienstenchequesector deeltijds te werken, in gezinsvriendelijke flexibele uren en in principe in een redelijke nabijheid van de eigen woonplaats kan het grote aandeel van vrouwelijke werknemers mét kinderlast in deze sector verklaren (zie verder bij jobkenmerken). Eén op vijf van de dienstenchequewerknemers leeft in een koppel zonder kinderen. Samengeteld leeft 73% in een koppelrelatie. Slechts 10% van alle dienstenchequewerknemers zijn alleenstaand zonder kinderlast.

Tabel 25: Huishoudsamenstelling van dienstenchequewerknemers 2014-2017

	2014		2017	
	n	%	n	%
Koppels met kinderen	48.395	52,3%	53.117	52,0%
Koppels zonder kinderen	18.540	20,0%	21.284	20,8%
Eenoudergezin	14.543	15,7%	15.516	15,2%
Alleenstaand	9.384	10,1%	10.310	10,1%
Overige huishoudens en onbekend	1.709	1,9%	1.904	1,9%
Totaal	92.571	100,0%	102.201	100,0%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Grafiek 17: De gezinsamenstelling van dienstenchequewerknemers vergeleken met de Vlaamse loontrekkende bevolking (2017)

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

5.2.2 Werkintensiteit

Een bijkomend gegeven dat ons iets leert over de gezinssituatie is de arbeidsintensiteit (work intensity) van de gezinsleden ¹¹. Dit is een indicator op huishoudniveau, die ons een idee geeft of het huishouden waarin een dienstenchequegebruiker leeft 'werkarm' of 'werkrijk' is. In werkrijke gezinnen zijn er voltijdse banen en vooral meerdere werkende gezinsleden zoals de partner of een ander inwonend gezinslid. Werkarme gezinnen zijn (quasi-) baanloze gezinnen waar niet of zeer weinig wordt gewerkt. Deze verdeling hangt ten dele samen met de gezinssamenstelling en ook met de leeftijd. Een alleenstaand of eenoudergezin heeft als enige kostwinner een kleinere kans om 'werkrijk' te zijn, terwijl in een koppel beide partners kunnen werken en er dan sprake is van een tweeverdienersgezin.

Indien de gezinsleden gezamenlijk minder dan 20% van de potentiële werktijd aan de slag zijn spreekt men van 'werkarme' gezinnen. Indien de gezinsleden gezamenlijk meer dan 50% van de potentiële werktijd werken spreekt men van 'werkrijke' gezinnen. Het gaat hier vooral over voltijdse banen en over meerdere arbeidsinkomens in het gezin. Bij gezinnen die tussen >20 en <50% scoren gaat het vooral over (grote)deeltijdbanen.

Tabel 26: De dienstenchequewerknemers naar 'werkintensiteit' van hun gezin, 2017

	Koppel MK	Koppel ZK	Eenouder	Alleenstaand	Overig	Totaal	Aandeel %
>0.50	58,6	19,3	12,6	7,9	1,8	100	67,4
0.20-0.50	34,4	19,9	29,3	14,8	1,6	100	20,5
0-<0.20	47,8	20,4	20,6	9,1	2,1	100	8,1

67,4% of een ruime meerderheid van de gezinnen met een dienstenchequewerknemer zijn 'werkrijke' gezinnen. Met 8,1% is slechts een klein aandeel van de dienstenchequewerknemers 'werkarm'. Eén op vijf (20,5%) situeert zich daartussen. Het klein aandeel van 'werkarme' gezinnen onder de dienstenchequewerknemers wordt verklaard doordat 73% van de (meestal vrouwelijke) dienstenchequewerknemers in een koppelrelatie leeft en dus een partner heeft, waarvan de kans reëel is dat hij ook zal werken. 'Werkrijke' gezinnen komen dan ook vooral voor bij koppels met kinderen (58%). 'Werkarme' gezinnen zijn meer terug te vinden bij eenoudergezinnen, omdat zij als enige volwassene het (deeltijds) arbeidsinkomen binnenbrengen. We hebben geen kennis over eventuele bijkomende informele inkomsten. Dat er bij eenoudergezinnen en alleenstaanden een significant aantal werknemers voorkomen met minder dan 20% van de potentiële voltijdse arbeidstijd kan op het eerste zicht verwondering wekken. Eén van de CAO voorwaarden in het dienstenchequestelsel (conform met het arbeidsrecht in het algemeen) is dat een dienstenchequebaan normaal minstens één derde arbeidstijd van een voltijdse baan moet inhouden. Dat er toch zeer kleine deeltijdbanen kunnen voorkomen heeft te maken met twee factoren. Enerzijds wordt er in de CAO een uitzondering gemaakt voor de eerste drie maanden

¹¹ De arbeidsintensiteit wordt op jaarlijkse basis berekend en gaat voor elke maand het arbeidsvolume na van alle gezinsleden op arbeidsleeftijd (18-59 jaar). Dit wordt afgezet tegen de potentiële arbeidsprestaties op gezinsniveau in de veronderstelling dat alle gezinsleden op arbeidsleeftijd een jaar lang voltijds zouden werken. Indien de gezinsleden gezamenlijk minder dan 20% van de potentiële werktijd aan de slag waren spreekt men van 'werkarme' gezinnen. Deze 'low work intensity' (<20%) wordt in het kader van de EU2020-strategie gehanteerd als een indicator voor armoede in de strijd tegen sociale uitsluiting (*Stijn Braes en Wim Herremans (2012), Low Work Intensity at Household Level, Steunpunt WSE*). Indien de gezinsleden gezamenlijk meer dan 50% van de potentiële werktijd werken spreekt men van 'werkrijke' gezinnen. Het gaat hier vooral over voltijdse banen en over meerdere arbeidsinkomens in het gezin. Bij gezinnen die tussen >20 en <50% scoren gaat het vooral over (grote)deeltijdbanen.

tewerkstelling (een soort proefperiode) waarin de dienstenchequewerknemer minder dan één derde van een voltijdse baan kan werken. Anderzijds wordt in bovenstaande tabel het arbeidsvolume gemeten op jaarbasis, waardoor dienstenchequewerknemers die slechts een kleine periode over een jaar hebben gewerkt al snel een klein arbeidsvolume zullen realiseren.

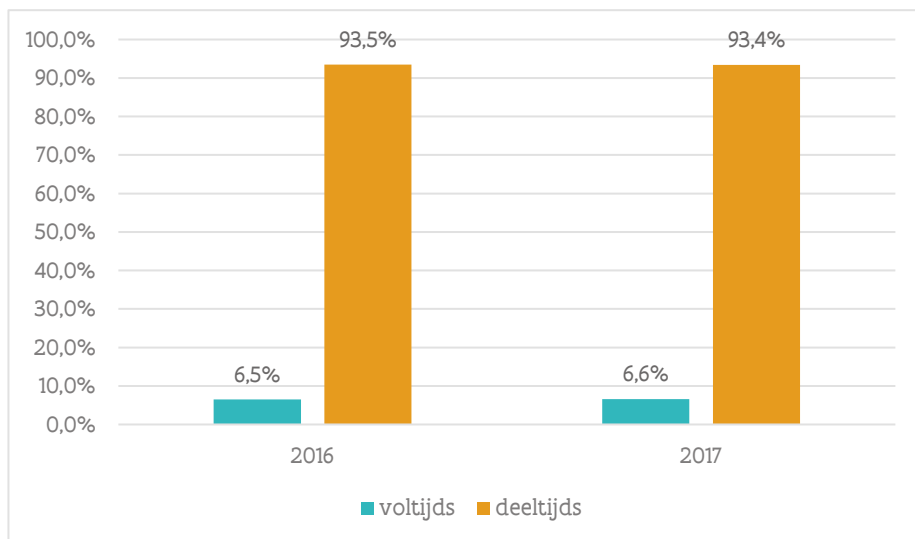
5.3 DE JOBS VAN DIENSTENCHEQUEWERKNEMERS

In dit hoofdstuk zoomen we in op de jobkenmerken van een dienstenchequebaan. Hierbij wordt voor de periode 2016-2017 voor elk kwartaal gekeken of er een dienstenchequejob aanwezig is. Indien een werknemer meerdere dienstenchequejobs heeft gehad in een kwartaal worden deze meerdere keren geteld. De jaargegevens geven het gemiddelde weer over de vier kwartalen. Deze werkwijze op kwartaalbasis levert een wat lager aantal dienstenchequejobs op dan de telling van het aantal dienstenchequewerknemers die actief waren gedurende minstens één uur in het dienstenchequestelsel over de loop van een gans jaar¹².

5.3.1 Dienstenchequejobs zijn deeltijdse jobs (meest recente cijfers zijn 2017)

Liefst om en bij 93% van de dienstenchequejobs zijn deeltijdse jobs. Dit aandeel blijft vrij stabiel over 2016-2017. In het vorige jaarrapport lag het aandeel van dienstenchequewerknemers met een deeltijdbaan op 92,8% in 2013 en het steeg nog lichtjes tot 93,5% in 2016. Deeltijdse jobs zijn zwaar oververtegenwoordigd onder dienstenchequewerknemers. Onder de globale populatie loontrekkenden werkt slechts 35% deeltijds.

Grafiek 18: Dienstenchequewerknemers naar arbeidssstelsel 2016-2017

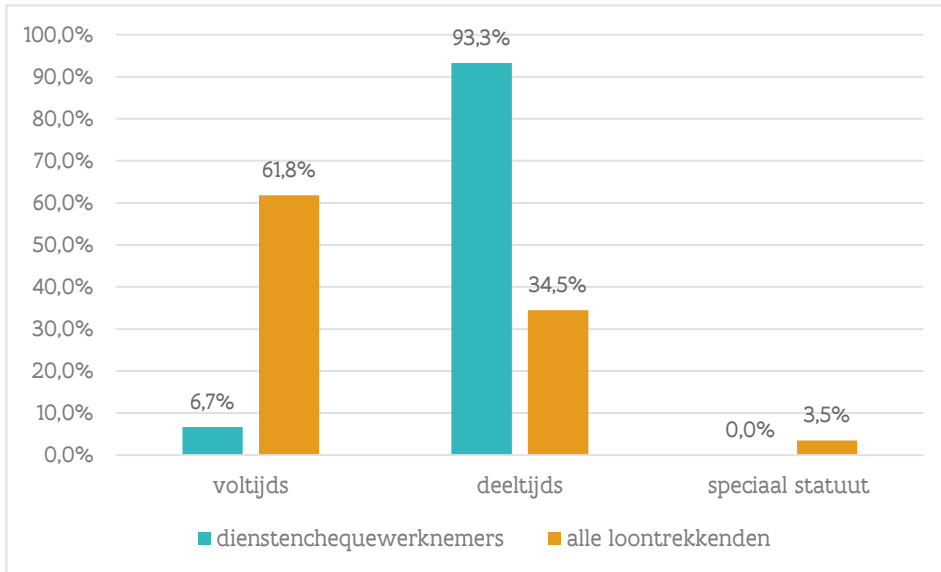

Bron: *Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)*

Noot: berekend o.b.v. kwartaalgegevens

¹² in 2017 (vierde kwartaal) gemiddeld op kwartaalbasis 93.602 tegenover 102.666 op jaarbasis in 2018

Grafiek 19: Dienstenchequewerknemers naar arbeidsstelsel vergeleken met de Vlaamse loontrekkende bevolking (2017)

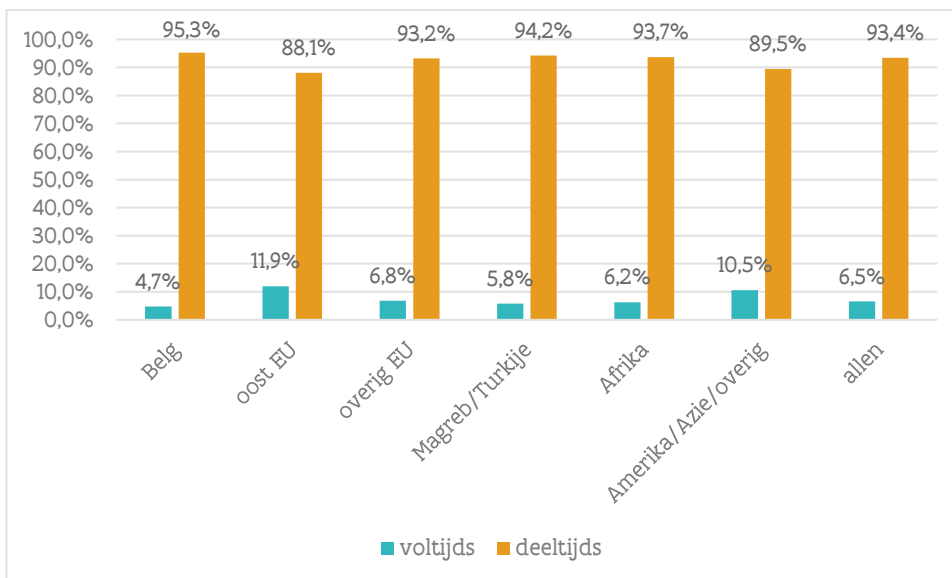

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Een verdere detaillering naar leeftijd toont quasi geen verschillen tussen jongere en oudere werknemers: op alle leeftijden wordt evenveel deeltijds gewerkt.

Naar origine of nationaliteit zijn er wel verschillen. Over alle origines wordt er in eerste instantie deeltijds gewerkt, maar personen met een Oost-Europese afkomst werken méér in een voltijdse baan (11,9%) dan werknemers van Belgische origine (4,7%). Ook werknemers met een herkomst vanuit vooral Zuid- of midden Amerika of Azië werken méér voltijds (10,5%).

Grafiek 20: Dienstenchequewerknemers naar arbeidsstelsel en naar herkomst 2017

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

In onderstaande tabel kijken we naar de omvang van de deeltijd baan. De helft van deeltijds werkende dienstenchequewerknemers werken in een redelijk 'grote' deeltijd baan, ofwel een 3/5de (29%) of een 4/5de (23%) baan. Ruim één of drie (35%) werkt tussen 40 en 60% van een voltijdse baan. En voor 13% is er sprake van een kleine deeltijd baan (<40% van een voltijdse baan). Het groot aantal deeltijd banen betekent een grote tewerkstelling in 'koppen', maar in voltijdse banen wordt het arbeidsvolume (in VTE) neerwaarts bijgesteld.

Dat er kleine deeltijd banen kunnen voorkomen in de dienstenchequesector (minder dan 20% van een voltijd baan) kan worden verklaard doordat een dienstenchequewerknemer de eerste drie maand van zijn contract bij wijze van proefperiode minder dan één derde van een voltijdse baan kan werken enerzijds en doordat er niet het gehele kwartaal wordt gewerkt anderzijds.

Werklozen die het werk deeltijds hervatten kunnen, onder bepaalde voorwaarden, bovenop het deeltijdse nettoloon, een aanvullende uitkering van de RVA krijgen (de IGU of inkomensgarantie-uitkering). Dit stelsel heeft tot doel om de werkloosheidsval voor deze situaties dicht te rijden, want de overstap van een volledige werkloosheidsuitkering naar een (laagbetaalde) deeltijdse baan kan inkomensverlies opleveren. In 2017 ontvingen gemiddeld 5.071 dienstenchequewerknemers een IGU. In 2016 waren het er 5.335. Dit komt neer op 6,4%¹³ van alle deeltijds werkende dienstenchequewerknemers, wat bijna drie keer méér is dan de 2,4% rechthebbenden onder de totale deeltijdse loontrekkende populatie (cijfers 2016, gemiddelden o.b.v. vier kwartalen). Van alle IGU's waarop Vlaamse deeltijd werkenden recht hadden in 2016 (19.495) vloeit ruim één kwart (27%) naar de dienstenchequesector. De verklaring ligt in het zeer hoog aantal deeltijd banen in deze sector.

Tabel 27: De omvang van de deeltijd baan bij deeltijdwerkers, 2017

% reductie t.o.v. een voltijdse baan	Aantal	Aandeel
Deeltijdse banen		
0<-<20%	532	0,6%
20-<40%	10.817	12,6%
40-<60%	30.180	35,1%
60-<80%	24.560	28,6%
80-<100%	19.907	23,1%
Deeltijd banen	85.994	93,4%
Voltijdse banen	6.025	6,6%
Totaal	92.037	100%

Bron: *Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)*

Noot: berekend o.b.v. het gemiddelde over de vier kwartalen.

¹³ 6,4% van alle deeltijds werkenden dienstenchequewerknemers, lijkt niet veel, maar indien we zouden kunnen percenteren op de groep die überhaupt gerechtigd kan zijn op een IGU, zou het percentage veel hoger liggen. We weten binnen de totale groep van dienstenchequewerknemers niet hoeveel personen uit de werkloosheid komen. Op basis van instroomcijfers hebben we wel een indicatie. Slechts 16 % van de nieuwe instroom in het stelsel komt vanuit de werkloosheid en 34% komt vanuit de inactiviteit. Deze laatste groep heeft sowieso geen recht op een IGU.

6 ANALYSE VAN DE MOBILITEIT VAN DE DIENSTENCHEQUEWERKNEMER

6.1 INSTROOM: VAN WAAR KOMT DE DIENSTENCHEQUEWERKNEMER?

6.1.1 Totale instroom en profiel

In 2017 gingen 16.011 nieuwe werknemers aan de slag met dienstencheques. Het gaat om mensen die het jaar voordien niet met dienstencheques gewerkt hebben. Dit wil zeggen dat 15,7% van het werknemersbestand in 2017 nieuw ingestroomd is in de sector. Dit instroompercentage is licht dalend ten opzichte van de vorige jaren.

Tabel 28: Instroom van werknemers in de dienstenchequesector, volgens geslacht (2014-2017), woonplaats Vlaams Gewest

Periode	Instroom (n)			Instroom (% t.o.v. totaal aantal werknemers)		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
2014	708	14.235	14.943	36,7%	17,8%	18,2%
2015	596	14.313	14.909	30,5%	17,2%	17,5%
2016	614	14.822	15.436	29,4%	17,2%	17,5%
2017	695	15.316	16.011	26,1%	15,4%	15,7%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Er werken weinig mannen in de dienstenchequesector, en hun tewerkstelling blijkt ook erg volatiel. Zo'n 26% van de mannen die in 2017 met dienstencheques werkten, waren dat jaar nieuw ingestroomd in de sector.

Wanneer we verder naar het profiel van de nieuw ingestroomde dienstenchequewerknemers kijken, merken we dat de helft (50,1%) van **Belgische herkomst** is. Dit aandeel gaat achteruit ten voordele van werknemers met een Europese afkomst (in belangrijke mate uit Oost-Europa). In 2014 was nog 55,4% van Belgische afkomst. In 2017 was 30% van de nieuw ingestroomde werknemers van **Europese herkomst**, en had 20% een **niet-Europese oorsprong** (in 2014 was dit resp. 23,2% en 20,9%).

De meerderheid van de nieuw ingestroomde werknemers was tussen 20 en 39 jaar oud. Een relatief beperkt aandeel van de instromers was jonger dan 25 jaar, en meer dan 13% was ouder dan 50 jaar. In vergelijking met andere sectoren is dit een ouder instroomprofiel dan gemiddeld¹⁴.

¹⁴ In Dynam-cijfers van het HIVA en de RSZ, kenden jongeren een instroomgraad van 54,8%, en 50-plussers een instroomgraad van 5,8%. <http://www.dynam-belgium.org/site/index.php/nl/home-cijfers/federaal-cijfers/federaal-werknemersdynamiek>

Tabel 29: Instroom van werknemers in de dienstensector, volgens herkomst* (2014-2017, woonplaats Vlaams Gewest)

Periode	Belg*	Europese herkomst	Niet-EU 28
2014	55,4%	23,2%	20,9%
2015	52,7%	26,3%	20,6%
2016	51,5%	26,1%	22,1%
2017	50,1%	29,9%	19,5%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

*Iemands herkomst werd bepaald door te kijken naar de huidige nationaliteit en naar de vorige geboortenationaliteit, en de geboortenationaliteit van beide ouders. Enkel indien al deze nationaliteiten Belgisch zijn, wordt iemand beschouwd als 'van Belgische herkomst'. DUS: iemand is van Belgische herkomst als zijn beide ouders hier in België zijn geboren en de persoon zelf ook in België is geboren én de Belgische nationaliteit kent. Het kan dus gaan over autochtonen maar ook over personen hier geboren zijn maar afkomstig zijn uit generaties die ooit naar België migreerden (bv. derde/vierde generaties) (zie verder in bijlage). De herkomstcijfers tellen niet op tot 100% omdat personen waarvoor niet de gehele nationaliteitshistoriek bekend is, niet werden opgenomen in de tabel

Tabel 30: Instroom van werknemers in de dienstensector, volgens leeftijd (2017), woonplaats Vlaams Gewest

Leeftijd	-20 jaar	20-39 jaar	40-49 jaar	50-64 jaar	65+
% van de instroom	1,6%	64%	20,3%	13,7%	0,4%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

6.1.2 Socio-economische oorsprong van de aangeworven dienstensectorwerknemers

Hieronder gaan we na wat de socio-economische positie was van de nieuw ingestroomde dienstensectorwerknemers in het jaar vóór ze in de sector aan de slag gingen. We kijken hiervoor naar de situatie in het laatste kwartaal van het jaar voorafgaand aan het jaar van instroom. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat dienstensector-ondernemingen tot en met 31 maart 2015 verplicht waren om minstens 60% van hun aanwervingen te doen onder uitkeringsgerechtigde werkzoekenden of leefloners. Vanaf 1 april 2015 werd deze verplichting voor Vlaamse dienstensector-ondernemingen afgeschaft.

In het dienstensectorstelsel zitten er beduidend wat personen die de overstap maakten vanuit een andere job. Dit aandeel dienstensectorwerknemers is de afgelopen jaren significant gestegen van 39% in 2016 naar 52,8% in 2017. Verder diepte-onderzoek en vooral onderzoek naar de gedragsinzichten van instappers kan aantonen welke loopbaan deze personen erop nahielden alvorens ze in het stelsel instapten.

Het dienstensectorstelsel activeerde in 2017 16.011 personen, waarvan één op vijf (20,5%) uitkeringsgerechtigden en 25,1% inactieven (noch een uitkering, noch een arbeidsinkomen), samen 45,6% van de instroom. De grootste groep van de uitkeringsgerechtigden zijn werkloosheidsuitkeringsgerechtigden (13,8%), gevolgd door 2,8% ZIV-gerechtigden (incl. tegemoetkoming handicap) en 2,4% leefloners. Dienstensectorwerknemers die vanuit een pensioen intreden omvatten minder dan 1%. Tenslotte is er nog een zeer kleine groep (minder dan 1%) die vóór instroom beschikte over een andere uitkering vnl. een loopbaanonderbreking/tijdskrediet.

Tabel 31: Instroom van werknemers in de dienstencheques, volgens statuut, woonplaats Vlaams Gewest

Statuut vóór intrede in de dienstenchequesector	2014	2015	2016	2017
In %				
Werkend ⁽¹⁾	35,6%	38,8%	39,3%	52,8%
Uitkeringsgerechtigd	34%	24,5%	23,1%	20,5%
Werkloosheidsuitkering ⁽²⁾	26,2%	18,3%	16,3%	13,8%
ZIV-uitkering	4,0%	3,2%	3,2%	2,8%
Leefloon/financiële bijstand	2,8%	1,8%	2,4%	2,4%
Andere uitkering ⁽³⁾	1,0%	1,2%	1,2%	0,7%
Schoolverlater (zonder uitkering, mét KB)	2,6%	3,3%	3,2%	2,3%
Pensioen	0,39%	0,72%	0,79%	0,76%
Onbekend/'inactief (noch arbeidsinkomen, noch vervangingsuitkering)	27,4%	32,7%	33,6%	25,1%
Totaal %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
In absolute aantallen				
Werkend	5.317	5.789	6.060	8.453
Uitkeringsgerechtigd	5.087	3.655	3.562	3284
Werkloosheidsuitkering	3.911	2.736	2.520	2213
ZIV-uitkering	596	476	499	455
Leefloon/financiële bijstand	421	271	364	388
Andere uitkering	159	172	179	106
Pensioen	59	108	122	122
Schoolverlater (zonder uitkering, mét KB)	385	485	500	366
Onbekend/'inactief (noch arbeidsinkomen, noch vervangingsuitkering)	4.095	4.872	5.192	4012
Totaal aantal	14.943	14.909	15.436	16.011

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

* Het statuut vóór instroom werd gemeten op de laatste dag van Q4 (bv 31/12/2017 voorafgaand aan de tewerkstelling als dienstenchequewerknemer. Een dergelijke momentopname typeert niet altijd de loopbaan van het afgelopen jaar. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat iemand het grootste deel van het jaar werkloos was, maar toevallig op 31/12 een korte tewerkstelling kende (uitzend, bvb).

⁽¹⁾werkend vóór instroom in de dienstenchequesector, betekent dat men werkte in een baan buiten het dienstenchequestelsel (interne mobiliteit binnen de sector wordt hier dus buiten beschouwing gelaten).

⁽²⁾werkloosheidsuitkering incl. wachtnutkeringen, vrijstellingen en brugpensioen

⁽³⁾loopbaanonderbreking/tijdskrediet

De tabel toont aan dat de Vlaamse dienstencheque-ondernemingen niet aan 60% aanwervingen van uitkeringsgerechtigden kwamen, ook niet toen dit nog verplicht was. Het aandeel uitkeringsgerechtigden in de instroom is tussen 2014 en 2017 verder gedaald van 34% naar 20,5%, ten voordele van een toenemend aandeel werkenden. Het aandeel uitkeringsgerechtigden (voornamelijk werkloosheid) is navenant gedaald van naar 26% en naar 13,8%. In absolute aantallen daalt het aantal werkloos gerechtigden tussen 2014 en 2017 van 3911 in 2004 naar 2213 in 2017. Slechts een uiterst beperkte groep van 2,3% gaat rechtstreeks vanop de schoolbanken aan de slag in de dienstenchequesector. Schoolverlaters werden hier afgebakend als 'mensen waarvoor kinderbijslag werd uitbetaald'.

De kans op een dienstencheque-job blijft voor de andere uitkeringsgroepen min of meer stabiel. Eén op vijf van de groep die voor de administraties 'onbekend' is, de inactieven', wordt geactiveerd door het dienstenchequestelsel. Deze beduidend grote groep van één op vijf is 'onbekend' op basis van administratieve bestanden. Deze groep is verhoudingsgewijze gedaald ten voordele van personen die uit een andere job de overstap maken naar het dienstenchequestelsel. Het gaat over personen die noch een arbeidsinkomen hebben, noch een sociale zekerheidsuitkering genieten en bijgevolg zijn zij verder 'onzichtbaar' voor administratieve registraties.

Het groot aantal niet-uitkeringsgerechtigde inactieven dat geactiveerd wordt, wijst erop dat ook de grote onontgonnen en onzichtbare arbeidsreserve wordt bereikt. Het gaat hier in elk geval over personen, die geen sociale bescherming noch begeleiding konden genieten en die een kwetsbare groep vormen op de arbeidsmarkt. De afschaffing van de 60%-doelstelling had precies tot doel om een bredere focus van activering te hanteren, waarbij men zich niet beperkt tot de uitkeringsgerechtigden. Een Viona studie naar terugverdieneffecten van dienstencheques voor de Vlaamse overheid komt tot zeer aanzienlijke terugverdieneffecten.

Wij weten momenteel zeer weinig over de groep van 'inactieven', precies omdat zij in administratieve data van de sociale zekerheid niet voorkomen. We kunnen ervan uitgaan dat 'inactieven' een heterogene groep vormen, die volgende situaties kan omvatten:

- Herintreedsters/huisvrouwen die na een substantiële onderbreking van hun loopbaan via het stelsel opnieuw de arbeidsmarkt betreden;
- zwartwerkers die hun zwart werk inruilen voor dienstenchequewerk (precies één van de doelstellingen van het stelsel);
- personen wiens uitkering geschrapt of afgelopen is en die intreden in het dienstenchequestelsel;
- personen waarbij de dienstencheques een eerste job zijn, zoals nieuwkomers en vluchtelingen.

Op basis van administratieve tewerkstellings- en sociale zekerheidsdata kunnen we de groep van 'inactieven' maar beperkt verder analyseren.

6.2 UITSTROOM: WAAR NAARTOE GAAT DE DIENSTENCHEQUEWERKNEMER ?

In 2017 verlieten 12% (12.579) van de dienstenchequewerknemers de sector.¹⁵ Verhoudingsgewijze is dit iets minder dan de voorbije jaren. Cijfers voor 2018 waren nog niet beschikbaar bij de opmaak van dit rapport. De uitstroomgraad is lager dan de instroomgraad, omdat de tewerkstelling in de sector toeneemt. Er stromen dus meer mensen in dan er uitstromen.

¹⁵ Gewerkt als DC werknemer in de loop van het jaar 2017 en NIET langer tewerkgesteld in 2018. Meetmoment socio-economische positie nà instroom: einde van Q1 van het jaar 2018

Tabel 32: Uitstroom* van werknemers in de dienstencheques (2014-2015, woonplaats Vlaams Gewest)

Periode	Uitstroom (n)	Uitstroom (% t.o.v. totaal aantal DC werknemers)
2014	12.415	15,1%
2015	11.890	14,0%
2017	12.579	12,0%

Bron: *Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)*

*Uitstroom wordt gemeten op de laatste dag van Q1 bv. op 30/03/2018

De helft van de werknemers (50,3%) die de dienstenchequesector verlaten, gaat ergens anders aan het werk. Dit aandeel stijgt tussen 2014 en 2017 van 44% naar 50,3%. Wie niet elders aan het werk gaat, komt vaak (20%) terecht in een werkloosheidsuitkering of leefloon of in de arbeidsongeschiktheid. In 2017 stroomde bijna 10 % (8,7%) door naar arbeidsongeschiktheid. Dit aantal ligt relatief hoog en kan verklaard worden door a) een verouderend werknemersbestand; b) het opbouwen van sociale rechten eens men participeert in het dienstenchequestelsel (die zwartwerkers niet hebben), waardoor ziekte en invaliditeit zichtbaar worden en c) een dienstencheque-job een “zwaar beroep” is, waardoor er uitval is en het risico op ziekte/invaliditeit toeneemt.

In 2017 ging afgerond 7% van de uitstromers met pensioen. Nog eens 15,6% verdween uit het zicht van de sociale zekerheid. Voor de mensen die in 2017 de dienstenchequesector verlieten, waren nog geen pensioen- of arbeidsongeschiktheidsgegevens bekend voor 2016, waardoor deze niet onderscheiden konden worden van de ‘onbekenden’/inactieven.

Tabel 33: Uitstroom* van werknemers uit het dienstenchequestelsel, volgens statuut, woonplaats Vlaams Gewest

Statuut na uitstroom	2014	2017
In %		
Werkend ⁽¹⁾	43,8	50,3
Alle vervangingsuitkeringen	38,2	27,5
- Werkloosheidsuitkering ⁽²⁾	24,1	16,1
- ZIV-uitkering	3,0	8,7
- Leefloon/financiële bijstand	9,7	2,1
- Andere uitkering ⁽³⁾	1,3	0,6
Pensioen	4,8	6,9
Schoolverlater (zonder uitkering, mét KB)	-	0,6
Onbekend/'inactief (noch arbeidsinkomen, noch vervangingsuitkering)	13,2	15,6
Totaal %	100,0%	100,0%
In absolute aantallen		
Werkend	5.440	6.325
Alle vervangingsuitkeringen	4.743	
- Werkloosheidsuitkering	2.989	
- ZIV-uitkering	1.209	1.070
- Leefloon/financiële bijstand	377	
- Andere uitkering		
Pensioen	591	
Schoolverlater (zonder uitkering, mét KB)		
Onbekend/'inactief (noch arbeidsinkomen, noch vervangingsuitkering)		
Totaal aantal	12.415	

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

*Het statuut van uitstroom wordt gemeten op de laatste dag van het eerste kwartaal van het jaar volgend op de tewerkstelling als dienstenchequewerknemer (laatste dag van Q1 (30/3))

⁽¹⁾Werkend na werk in de dienstenchequesector, betekent dat men naar een baan gaat buiten het dienstenchequestelsel (interne mobiliteit binnen de sector wordt hier dus buiten beschouwing gelaten).

⁽²⁾Werkloosheidsuitkering incl. wachtnutkeringen, vrijstellingen en brugpensioen

⁽³⁾Loopbaanonderbreking/tijdskrediet

⁽⁴⁾Ziekte-uitkeringen, incl. tegemoetkoming handicap.

6.3 DUURZAAMHEID VAN DE JOBS

In deze paragraaf kijken we naar de duurzaamheid van de job. In onderstaande tabel observeren we binnen een tijdsvenster van 5 jaar (20 kwartalen). De jobanciënniteit meet hoeveel opeenvolgende kwartalen de dienstenchequewerknemer in dienst is bij dezelfde werkgever. Bij jobanciënniteit betekent een waarde één dat de persoon slechts enkel in het eerste (referentiekwartaal) tewerkgesteld was in deze tewerkstellingsrelatie. Een jobanciënniteit van 20 kwartalen wil zeggen dat de persoon in het referentiekwartaal én in alle 19 voorgaande kwartalen tewerkgesteld was in dezelfde

tewerkstellingsrelatie¹⁶. De stelselanciënniteit meet hoeveel opeenvolgende kwartalen de dienstenchequewerknemer in dienst is binnen de dienstenchequesector, eventueel met een wisseling tussen dienstenchequewerkgevers.

Over een periode van 5 jaar gemeten blijkt voor 2017 dat 41,0% van de dienstenchequewerknemers vijf jaar bij dezelfde werkgever tewerkgesteld was. 1 op vijf (21,7%) blijft maximaal één jaar of minder bij zijn werkgever. De duurzaamheid van de job binnen de dienstenchequesector is wat groter dan de duurzaamheid bij dezelfde werkgever. Over een periode van 5 jaar gemeten verdwijnt 18,2% het eerste jaar uit de sector. 50,3% van de werknemers blijft vijf jaar in de sector.

Tabel 34: Duurzaamheid van de job: Jobanciënniteit en stelselanciënniteit van dienstenchequewerknemers over een periode van 20 kwartalen (5 jaar), 2017

Aantal jaren	Aantal kwartalen over een periode van 5 jaar	Jobanciënniteit			Stelsel anciënniteit		
		Aantal	%	Cumulatief %	Aantal	%	Cumulatief %
	1	6.882	7,4		4.335	4,6	
	2	4.664	5,0		3.496	3,7	
	3	4.155	4,4		2.948	3,1	
1 ^e jaar	4	4.567	4,9	21,7	6.357	6,8	18,2
	5	3.658	3,9		2.840	3,0	
	6	2.962	3,2		2.319	2,5	
	7	2.987	3,2		2.290	2,4	
T.e.m 2 ^e jaar	8	2.853	3,0	35,0	2.410	2,6	28,7
	9	2.691	2,9		2.202	2,4	
	10	2.258	2,4		1.954	2,1	
	11	1.971	2,1		1.897	2,0	
T.e.m 3 ^e jaar	12	2.601	2,8	45,2	2.010	2,1	37,3
	13	2.725	2,9		1.774	1,9	
	14	1.619	1,7		1.473	1,6	
	15	1.732	1,9		1.494	1,6	
T.e.m 4 ^e jaar	16	2.087	2,2	53,9	1.787	1,9	44,3
	17	1.781	1,9		1.715	1,8	
	18	1.482	1,6		1.502	1,6	
	19	1.550	1,7		1.674	1,8	
T.e.m 5 ^e jaar	20	38.377	41,0	100%	47.125	50,3	100%
	Eindtotaal		100,00%			100,00%	

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

- Jobanciënniteit: aantal opeenvolgende kwartalen dat de dienstenchequewerknemer in dienst is bij dezelfde werkgever.
- Stelselanciënniteit aantal opeenvolgende kwartalen dat de dienstenchequewerknemer in dienst is binnen de dienstenchequesector (eventueel met een wisseling tussen dienstenchequewerkgevers).

¹⁶ Bij een langdurige onderbreking (4 kwartalen of meer) die vooraf ging wordt de teller van de jobanciënniteit/stelsel anciënniteit terug op 0 wordt gezet.

7 KOSTPRIJS VAN HET DIENSTENCHEQUESYSTEEM

7.1 DE BRUTO KOST VAN HET STELSEL VOOR DE OVERHEID

Tegenover de grote reikwijdte van de dienstencheques staat een hoge (bruto) kostprijs voor de overheid.

De bruto kosten voor het stelsel van de dienstencheques bestaan uit de subsidietussenkomst in de inruilwaarde van de dienstencheques (subsidie + gebruikersaandeel van 9€ per cheque), de omkaderingskost in de administratie en de kost van de fiscale aftrek. Daarnaast worden, onder bepaalde voorwaarden, via het Opleidingsfonds Dienstencheques opleidingen aan dienstencheque-werknemers financieel ondersteund.

Voor 2018 bedraagt de bruto-kostprijs €1.360 miljoen. Voor 2019 bedraagt de bruto-kostprijs 1.232,91 miljoen, exclusief de kostprijs van de fiscale aftrek en de kosten van het Opleidingsfonds die nog niet beschikbaar zijn. De cijfers per type kost worden weergegeven in onderstaande tabel. Bij de berekening van de bruto-kostprijs werd eveneens rekening gehouden met de dienstencheques die door de erkende ondernemingen ingediend werden voor terugbetaling in het kader van de regeling “moederschapshulp ten gunste van vrouwelijke zelfstandigen”.

Tabel 35: Componenten van de brutokost van het dienstenchequestelsel, in miljoenen euro, 2016-2019

Kost	2016	2017	2018	2019
Financiële tussenkomst (subsidie) (inclusief indexering)	€ 1.109 mln	€ 1.109 mln	€ 1.159 mln	€ 1.225 mln
Omkaderingskosten Sodexo ¹⁷	€ 8,86 mln.	€ 8,57 mln	€ 7,78 mln	€ 7,91 mln
Kostprijs van de fiscale aftrekbaarheid	€ 172,32 mln	€ 180,75 mln	€ 190,23 mln	ntb
Opleidingsfonds Dienstencheques ¹⁸	€ 1,86 mln	€ 2,64 mln	€ 2,74 mln	ntb
Totale bruto-kostprijs	€ 1.293 mln	€ 1.302 mln	€ 1.360 mln	€ 1.233 mln

Bron: DWSE

De belangrijkste component in de kost is de WSE subsidietussenkomst voor de dienstenchequebedrijven in de inruilwaarde van de dienstencheques zelf, waarin ook de indexeringskost is begrepen. De WSE subsidie is onderhevig aan de spilindex. Telkens de spilindex overschreden wordt, wordt de overheidstussenkomst verhoogd met 2% van 73% van de som van de prijs voor de gebruiker en de van kracht zijnde overheidstussenkomst (samen de inruilwaarde genoemd) ¹⁹. De indexeringskost wordt volledig afgewenteld op de overheid. De aankoopprijs van een dienstencheques voor de gebruiker wordt immers niet geïndexeerd. Sinds 1 maart 2020 steeg de overheidssubsidie tot 14,36 euro/cheque voor alle nieuw uitgegeven dienstencheques.

De tweede belangrijkste uitgavenpost is de fiscale aftrek, die betaald wordt op het budget van het departement Financiën en Begroting²⁰ en die in 2018 190,23 miljoen euro bedroeg.

¹⁷ Hier wordt gekeken naar welke kosten in het jaar gemaakt worden en niet in welk jaar ze boekhoudkundig verwerkt worden.

¹⁸ Enkel de effectieve benutting van de toegekende budgetten wordt meegerekend in de bruto-kostprijs.

¹⁹ De indexering wordt toegepast op elke dienstencheque die wordt aangekocht door de gebruiker vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de maand waarin de index het cijfer bereikt dat de wijziging rechtvaardigt.

²⁰ De FOD Financiën int deze belastingen. De FOD financiën kohiert de aanslagbiljetten aan Departement F&B en het budget van F&B betaalt hiervoor

Daarnaast zijn er nog de omkaderingskost voor de uitgiftemaatschappij (7,91 miljoen euro in 2019). Ook geeft WSE middelen uit voor de uitgaven van het opleidingsfonds Dienstencheques (2,64 miljoen euro voor 2018). Goedgekeurde opleidingen die bedrijven voor hun dienstenchequewerknemers organiseren worden gedeeltelijk terugbetaald. Voor het opleidingsfonds hebben we nog geen cijfers voor 2019, want de ondernemingen kunnen nog tot 30 juni 2020 dossiers indienen. Daarna moeten deze dossiers nog verwerkt worden door het secretariaat van het Opleidingsfonds. De cijfers zijn dus maar beschikbaar met ongeveer 1 jaar vertraging.

De groei van de omvang van het stelsel uit zich ook in een toename van de subsidiekost van het stelsel. Omwille van de indexeringen de afgelopen jaren, wordt de subsidielast voor de overheid zelfs proportioneel zwaarder.²¹

De administratiekost daalt daarentegen licht, als een gevolg van de specifieke contractuele afspraken met de uitgiftemaatschappij. Bij het Opleidingsfonds Dienstencheques stellen we een stijging vast van de effectieve benutting van de toegekende budgetten, dit ten gevolge van de wijziging aan de regelgeving vanaf budgetjaar 2017, waarbij enkel nog een budget werd toegekend indien een onderneming effectief actief was op de Vlaamse dienstenchequemerket, door een minimum van 2.000 ingediende dienstencheques op te leggen.

De kostprijs van de fiscale aftrek stijgt minder sterk dan de totale subsidiekost omwille van het fiscale plafond²². Hierdoor weegt de groei van het aantal aangekochte cheques enkel effectief door op het budget als de extra cheques onder het fiscale plafond van de gebruiker vallen.

Bovenstaande analyse kijkt enkel naar de kosten en houdt geen rekening met de terugverdieneffecten. Onderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid leert dat ca. 80% van de kost terugvloeit naar de overheid (Idea Consult, 2019). Dat gaat dan over personenbelastingen, sociale bijdragen, vennootschapsbelastingen en minderuitgaven voor sociale uitkeringen. Anders gezegd: de brutokost van een dienstenchequewerknemer is 28.328 euro (per VTE), maar de nettokost is slechts een vijfde daarvan, namelijk 5.650 euro. De grootste terugverdieneffecten zijn het gevolg van een grotere jobcreatie. In het stelsel gaan mensen aan het werk, wat zorgt voor minder sociale uitgaven en meer inkomsten voor de overheid via belastingen en sociale bijdragen. Daarnaast is er ook nog het groter arbeidsvolume bij de gebruikers. Wie gebruik maakt van dienstencheques werkt zelf meer.

7.2 DE EVOLUTIE VAN DE INRUILWAARDE VOOR DE DIENSTENCHEQUE-BEDRIJVEN

De erkende dienstenchequebedrijven ontvangen een overheidssubsidie gelijk aan 14,36 euro per gebruikte dienstencheque sinds maart 2020. De overheidssubsidie is gekoppeld aan de evolutie van de prijsindex. De uitgiftemaatschappij ontvangt per dienstencheque die wordt aangekocht een inruilwaarde van 23,36€ (de som van de 9€ gebruikersaandeel + de 14,36€ subsidie van de Vlaamse overheid) en stort deze door aan de erkende dienstencheque-ondernemingen.

De inruilwaarde van de cheques is onderhevig aan een indexeringsmechanisme. Gedurende de afgelopen jaren werd de spilindex meerdere keren overschreden. Dit betekent telkens dat alle cheques die worden uitgegeven vanaf de maand volgend op de overschrijding, geïndexeerd worden met 2%. De indexering

²¹ 2016 is een afwijkend jaar omdat hierin ook nog aanrekeningen door de RVA gebeurd zijn voor het beheer van het federale stelsel tot eind 2015.

²² Aanslagjaar 2019: €1.467 per gebruiker (equivalent van 163 dienstencheques)

van de inruilwaarde gebeurt wel slechts ten belope van 73% van de inruilwaarde, maar wordt volledig toegewezen aan de overheidsbijdrage. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de indexeringen van de afgelopen jaren en de invloed op de subsidiewaarde.

Tabel 36: Overzicht indexeringen (2016-2020)

Indexoverschrijding in maand:	Geïndexeerde subsidiewaarde vanaf de maand volgend op de indexoverschrijding
Mei 2016	13,36
Mei 2017	13,69
Augustus 2018	14,02
Februari 2020	14,36

Bron: DWSE

De totale inruilwaarde steeg van €22,04 per cheque (voor de staatshervorming) naar €23,36 per cheque. De evolutie van de totale inruilwaarde wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 37: Evolutie inruilwaarde

Indexering vanaf	Inruilwaarde (inclusief 73% indexering)
Januari 2014	22,04
Juni 2016	22,36
Juni 2017	22,69
September 2018	23,02
Maart 2020	23,36

Bron: DWSE

7.3 DE BRUTO- EN NETTOPRIJS VAN EEN DIENSTENCHEQUE VOOR DE GEBRUIKER

De gebruiker betaalt anno 2020 een bruto consumentenprijs van 9 euro per dienstencheque (voor één gewerkt uur) voor de eerste 400 cheques en 10 euro voor de volgende 100 cheques (maximaal 500 dienstencheques jaarlijks; 1000 cheques per huishouden). Voor een aantal categorieën is dat 2000 cheques (personen met een handicap, eenoudergezinnen). Voor de staatshervorming vonden er in 2013 en 2014 twee opeenvolgende prijsstijgingen van de directe aankoopprijs plaats (van 7,5 naar 8,5€/cheque op 1 januari 2013 en van 8,5 naar 9€/cheque op 1 januari 2014). Sinds 2014 is de bruto aankoopprijs voor de gebruiker stabiel gebleven op €9. De Vlaamse overheid betaalt sinds 1 januari 2020 een fiscale aftrek aan de gebruikers van 20%, waardoor de netto prijs 7,2€ voor de eerste 169 cheques per persoon (aanslagjaar 2021) bedraagt. Met de verlaging van de fiscale aftrek van 30% naar 20%, steeg de nettoprijs van €6,3 naar €7,2 per cheque.

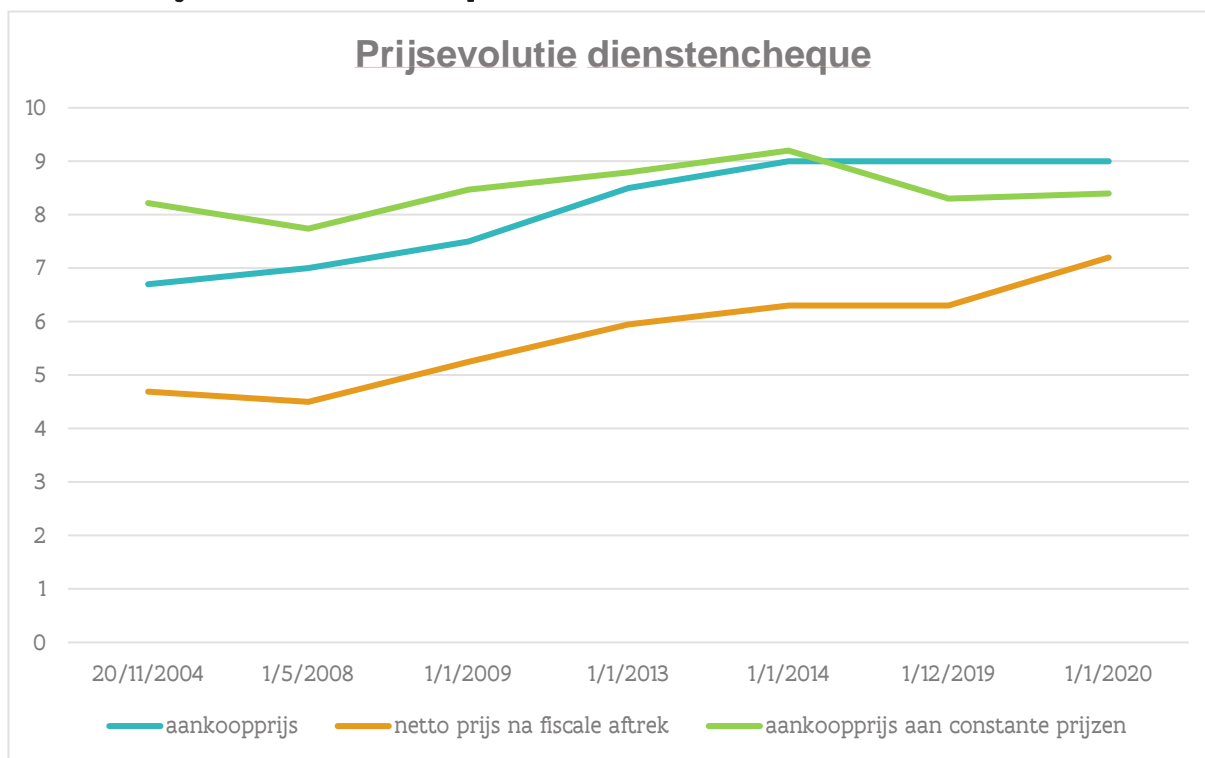
De nominale stijging van de (bruto) aankoopprijs (voor de eerste 400 cheques) steeg tussen 2004 en 2020 met +45% van 6,2 euro naar 9 euro, terwijl de reële aankoopprijs (na correctie voor inflatie – kolom constante prijzen in onderstaande tabel) slechts steeg met + 6,5% van 7,89 euro naar 8,40 euro. De netto verbruikersprijs, na fiscale aftrek, is in reële termen wat sterker gestegen met +21,7% van 5,52 euro naar 6,72. Indien de verlaging van de fiscale aftrek er per 1 januari 2020 niet zou zijn geweest, zouden in 2020 de dienstencheques in reële termen zelfs goedkoper zijn geworden in vergelijking met 2014. Het is wel belangrijk om op te merken dat in de eerste jaren van het stelsel de prijs per cheque uitzonderlijk laag werd gehouden om het stelsel te promoten en het zwartwerk grondig aan te pakken.

Tabel 38: Evolutie van de nominale en de reële prijs van dienstencheques voor de gebruiker

Prijs per dienstencheque	Aankoopprijs gebruiker per cheque (lopende prijzen)	Aankoopprijs gebruiker per cheque (constante prijzen*)	Nettoprijs na fiscale aftrek per cheque (lopende prijzen)	Netto prijs na fiscale aftrek per cheque (constante prijzen*)
01/01/2004	6,2	7,89	4,34	5,52
20/11/2004	6,7	8,22	4,69	5,76
01/05/2008	7	7,74	4,5	4,98
01/01/2009	7,5	8,47	5,25	5,93
01/01/2013	8,5 (400); 9,5 (401-500)	8,79 (400); 9,82 (401-500)	5,95 (400); 6,65 (401-500)	6,15 (400); 6,87 (401-500)
01/01/2014	9 (400); 10 (401-500)	9,20 (400); 10,22 (401-500)	6,3 (400); 7 (401-500)	6,44 (400); 7,16 (401-500)
01/12/2019	9 (400); 10 (401-500)	8,30 (400); 9,23 (401-500)	6,3 (400); 7 (401-500)	5,81 (400); 6,46 (401-500)
01/01/2020	9 (400); 10 (401-500)	8,40 (400); 9,33 (401-500)	7,2 (400); 8 (401-500)	6,72 (400); 7,46 (401-500)

Bron: WSE eigen berekeningen; *vergelijkingsjaar 2015

Grafiek 21: Prijsevolutie dienstencheque (anno 2020)

Bron: Departement WSE

8 BIJLAGEN

8.1 BIJLAGE 1: PROFIEL VAN ALLE WERKENDEN, VLAANDEREN 2013-2016

	2013		2016	
	n	%	n	%
Allen	2738161	100,0%	2806903	100,0%
Geslacht				
Man	1474851	53,9%	1496783	53,3%
vrouw	1263298	46,1%	1310120	46,7%
Leeftijd				
1-17	3775	0,1%	2253	0,1%
18-24	194977	7,1%	186878	6,7%
25-49	1728858	63,1%	1716056	61,1%
50-64	754866	27,6%	837650	29,8%
65-79	50327	1,8%	58423	2,1%
80=>	5346	0,2%	5644	0,2%
Herkomst				
Belg ²³	2104693	76,9%	2160230	77,0%
oost EU	45483	1,7%	62495	2,2%
overig EU	185928	6,8%	208497	7,4%
Magreb en Turkije	87609	3,2%	102180	3,6%
Afrika	24426	0,9%	30790	1,1%
Overige herkomst	46199	1,7%	57444	2,0%
onbekend	243811	8,9%	185268	6,6%
Type_huishouden				
Gehuwd paar met kinderen	1197554	43,7%	1161361	41,4%
Gehuwd paar zonder kinderen	390955	14,3%	400260	14,3%
Ongehuwd paar met kinderen	314993	11,5%	354989	12,6%
Ongehuwd paar zonder kinderen	230733	8,4%	252620	9,0%
Eenoudergezin	213718	7,8%	221837	7,9%
Eenpersoonshuishouden	337815	12,3%	357701	12,7%
Collectief huishouden	2756	0,1%	2692	0,1%
Overige huishoudens/onbekend	49627	1,8%	55444	2,0%

²³ De groep die zeker geen waarde heeft op vreemde herkomst/vreemde nationaliteit maar waarvoor geen volledige info beschikbaar is wordt bij de groep Belgen gerekend.

8.2 BIJLAGE 2: ONDERWIJSGEGEVENS IN HET DATAWAREHOUSE KSZ

Een kwalitatieve onderwijsvariabele ontbreekt evenwel tot op vandaag bij het datawarehouse. De KSZ beschikt over een aantal partiële onderwijsvariabelen, gebaseerd op data van een hele reeks (onderwijs)instellingen. Voor Vlaanderen zijn dit de LED databank (Ahovoks) en data van arbeidsbemiddelingsinstantie VDAB. Vermits deze databanken relatief recent werden opgericht, zijn de data redelijk volledig voor de jongere generaties, maar voor de oudere leeftijdsgroepen kennen zij een substantieel aantal missing waarden. Zo omvat de onderwijsvariabele die de KSZ leverde op basis van de ISCED classificatie (International Standard Classification of Education, een internationale onderwijsindeling van de UNESCO) voor het jaar 2016 liefst voor 82% missing waarden voor de dienstenchequewerknemers. Bij de <30 jarigen daalt dit naar 34%, bij de 30-39 jarigen is dit 80% en voor de 40 plussers stijgt dit tot méér dan 90% (zie tabel).

Tabel: Onderwijsniveau van dienstenchequewerknemers obv de ISCED classificatie, 2016

Onderwijsniveau	<30	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+	allen
0 en 9 missing	5535	21322	26021	23269	4565	125	2	80839
1 laaggeschoold	4848	1912	948	525	112	4	0	8349
2 middengespoold	5713	3116	5	6	1	0	0	8841
3 hooggeschoold	230	316	38	12	0	0	0	596
Eindtotaal	16326	26666	27012	23812	4678	129	2	98625
Onderwijsniveau	<30	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+	allen
0 en 9 missing	33,9%	80,0%	96,3%	97,7%	97,6%	96,9%	100,0%	82,0%
1 laaggeschoold	29,7%	7,2%	3,5%	2,2%	2,4%	3,1%	0,0%	8,5%
2 middengespoold	35,0%	11,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	9,0%
3 hooggeschoold	1,4%	1,2%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
Eindtotaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Steunpunt Werk heeft momenteel binnen hun opdracht voor het datawarehouse, een project lopende om een methodologie te ontwikkelen voor een verbeterde onderwijsvariabele op basis van alle in het Datawarehouse beschikbare onderwijsgegevens in combinatie met de census gegevens 2011. De CENSUS is een momentopname op 1 januari 2011 van alle inwoners van het Belgisch grondgebied, waarbij onder meer gevraagd wordt naar het scholingsniveau. Die informatie kan worden aangevuld en geactualiseerd via de gegevensbanken van de verschillende gemeenschappen (onder andere via LED en Saturn, d.i. de Waalse LED, de gegevens van de Cref en via de publieke arbeidsbemiddelingsdiensten (VDAB, Actiris, Forem en ADG). Deze methodologie moet het aantal missing waarden voor (de oudere leeftijdsgroepen) substantieel doen dalen. In haar socio-economische monitoring heeft de FODWASO deze methodologie voor het eerst gehanteerd. Via deze methode hebben ze voor bijna 90% van de bevolking tussen 20 en 64 jaar onderwijsgegevens teruggevonden (zie Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia, Socio-economische Monitoring: Arbeidsmarkt en origine 2017).

Dit betekent dat voor de volgende jaren een verbeterde onderwijsvariabele beschikbaar zal komen in de KSZ databanken. Het is echter afwachten of dit een groot effect gaat hebben voor de dienstenchequewerknemers. Allicht wordt het groot aantal missings, ook bij jongeren, verklaard door het hoge aandeel buitenlandse werkkrachten in het dienstenchequestelsel, waarvoor er sowieso in de officiële onderwijsdatabanken geen goede onderwijsregistraties bestaan. Dit euvel zal niet verholpen worden door een verbeterde onderwijsvariabele. Daarom dat monitoring van het scholingsniveau op basis van

administratieve gegevens problematisch zal blijven voor deze specifieke populatie van dienstenchequewerknemers, zodat we allicht moeten terugvallen op enquêtegegevens. Zo geeft een recente enquête van Idea Consult (2018) aan dat 47% van de dienstenchequewerknemers ten hoogste een diploma lager secundair onderwijs heeft behaald (Idea Consult, De dienstencheques 360° doorgelicht, in opdracht van Federgon, 2018). Laaggeschooldheid is dus zeker een belangrijk kenmerk van deze populatie.

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid
Departement Werk en Sociale Economie
Koning Albert II-laan 35 bus 20
1030 Brussel
02 553 42 56

dienstencheques@vlaanderen.be
www.vlaanderen.be/departement-wse

Verantwoordelijke uitgever

Dirk Vanderpoorten
Secretaris-generaal

Uitgave

December 2020

